

MARTINSKÝ Evanjelik

2005 / 4

ROČNÍK 12

Počuj, Izrael!

*Hospodin, náš Boh, je jediný Hospodin.
Milovať budeš Hospodina, svojho Boha,
celým srdcom, celou dušou a celou silou.*

*Slová, ktoré ti dnes prikazujem, budú v tvojom srdci.
Budeš ich vštepovať svojim synom a budeš hovoriť o nich,
či budeš sedieť vo svojom dome, či budeš kráčať cestou,
či budeš líhať alebo vstávať.*

5 M 6, 4-8

Martinský evanjelický zbor zo srdca pozdravuje
žiakov, študentov i učiteľov
a všetkým vospolok želá požehnaný nový školský rok
2005/2006!

Môj Bože, ako dlho potrvá, kým prídeš?

Ježiši, Ty odraz večnej slávy,
Ty občerstvenie duše v zemi pútnikov,
pred Tebou sú moje ústa ticho
a ich tichosť k Tebe hovorí.
Môj Bože, ako dlho potrvá, kým prídeš?
Príď ku mne, k svojmu úbohému dieťaťu,
a obveseľ ma.
Keby si ráčil vystrieť ruku
a vyslobodiť ma zo všetkej biedy.
Príď, ó príď.
Bez Teba nie je radostný ani jeden deň,
ani jedna hodina,
lebo Ty si moja radosť
a môj stôl bez Teba je prázdny.
Som nešťastný, akoby vo väzení
a sputnaný ťažkými okovami,
kým ma neobčerství slovo Tvojej prítomnosti
a kým mi nevrátiš slobodu.
Nech si iní hľadajú, ak sa im páči, niečo iného.
Ja nebudem mať záľubu
v ničom inom okrem Teba, môj Bože,
moja nádej a moje večné spasenie.
Neumĺknem, neprestanem sa modliť,
kým sa Tvoja milosť ku mne nevráti
a kým Ty nebudeš v mojom srdci. Amen.

TOMÁS KEMPENSKÝ
PREL. GUSTÁV VIKTORY

Hospodin povedal Jákobovi:
*Ajhľa, Ja som s tebou a budem ťa ochraňovať všade, kadiaľ pôjdeš,
 dovediem ťa späť do tejto krajiny, lebo ja ťa neopustím, dokiaľ nespľnám,
 čo som ti zaslúbil.*

1M 28, 15

ZÁPAS O BOŽIE POŽEHNANIE

Pri pohľade na impozantné postavy Biblie, akými boli napr. Abrahám, Izák, Jákob, Jozef, môžeme nadobudnúť dojem, že ich osobnosti oplývajú superlatívami. Že to boli ľudia mimoriadne schopní, silní, úspešní, bohatí, múdri..., ktorých Boh výnimočným spôsobom sprevádza a požehnáva. Pozornejšiemu čitateľovi však neunikne, že Biblia zobrazuje tieto osobnosti veľmi realisticky. Vôbec sa nesnaží zakryvať ich chyby, zlyhania a nedostatky. Napr. Jákoba vykresľuje aj ako človeka, ktorý oklamal svojho brata i otca, a sám bol podvedený, keď namiesto milovanej Ráchel dostal za manželku jej staršiu sestru Leu. Keď konečne získal aj Ráchel a po 20 rokoch služby odchádza, skôr uteká od strýka Lábana, musí zažiť sklamanie z Ráchel, keď ukradla domácich bôžikov, strach zo stretnutia s bratom Ezauom, Ráchelinu smrť a ešte aj v starobe sa dozvedá krutú správu: „Tvojho milovaného syna Jozefa roztrhala divá zver.“ Už sa mu ďalej ani nechce žiť. Navyše zachváti krajinu veľký hlad. Na staré kolená sa sťahuje s rodinou do Egypta, kde, ako sa dozvedel, žije jeho syn Jozef, ktorého už oplakal. Je dokonca správcom Egypta a má dost obživy pre všetkých. Aj napriek nečakanému a radostnému stretnutiu s Jozefom vyznáva pred vládcom Egypta, faraónom: „Krátke a nedobré boli roky môjho života.“ 1M 47, 9. Napriek všetkým Jákobovým zlyhaniam a problémom ho však sprevádzalo Božie požehnanie a úžasné zaslúbenie, ktoré je spomenuté v úvodnom biblickom texte. A to bolo to podstatné. Napriek všetkému ťažkému najdôležitejšie bolo, že Hospodin zostal s ním a on s Hospodinom. Veľmi zreteľne sa táto skutočnosť ukázala v živote jeho syna Jozefa. Aj keď zradený a predaný vlastnými bratmi, v cudzej zemi nespravodlivo uväznený, vždy zostal s Hospodinom a On si ho použil ako nástroj pre záchranu Egypta i celej rodiny. V 1M 39, 23 čítame: „Lebo Hospodin bol s Jozefom a korunoval úspechom všetko, čo robil.“

Možno mnohí nasledovníci Krista sa nazdávajú, že ak Hospodin žehná a korunuje úspechom, všetko ide dobre a hladko. Ale osobnosti Starej zmluvy nás učia aj o inom. Nie je ani tak dôležité ísť bezpečnou a bezproblémovou cestou. Dôležité je za každých okolností zachovať vernosť Hospodinovi. On zostáva s nami a sprevádza nás svojim požehnaním. Chce predovšetkým jedno, aby sme zostali s Ním, nech sa deje, čo deje. Apoštol Pavol vyjadruje túto skutočnosť slovami: „Kto nás odlúči od lásky Kristovej? Súženie, alebo úzkosť, prenasledovanie, alebo hlad, nahota, nebezpečenstvo, alebo meč?“ A na záver s veľkou istotou zdôrazňuje: „Nič nás nemôže odlúčiť od lásky Božej, ktorá je v Kristu Ježiši, našom Pánovi.“ Rím 8, 35–39. Boh sa nás nikdy nevzdáva. Dokázal to vo svojom Synovi Ježišovi Kristovi, ktorý z lásky k nám zomrel na kríži. Jeho smrť a vzkriesenie nás ubezpečuje: „Ja som s vami po všetky dni až do konca sveta.“ Mat 28, 20 Zostať s Ním je zárukou požehnaní, aj keď sa nám to momentálne nezdá. Možno chceme riešiť svoje osobné problémy, možno v manželstve, rodine, práci, škole, zbore alebo v cirkvi. Začnime ich riešiť ako Jákob. Zápasom o Božie požehnanie. Riešme ich tým, že zostaneme s Hospodinom. Že zostaneme v Jeho Slove, na modlitbách v spoločenstve, ktoré nám dal, v službe ktorou nás poveril. Že nepôjdeme ďalej, kým nás On nepožehná.

JÁN HROBÓN,
 ZBOROVÝ FARÁR

Bezmocnosť, bezmocní a tí druhí...

Dva dni a dve noci som musel ležať v nemocnici na posteli. Nesmel som si ani sadnúť a len veľmi opatrne sa obrátiť trochu na bok. Z každej strany mi tiekla do žíl infúzia. Zdalo sa mi, že to nevydržím. Nie som hrdina. To, že sa nesmiem vzdať, alebo príklady ľudí, ktorí takto museli ležať týždne, alebo modlitby, to pomáhalo, ale iba akosi krátko. Vždy premožený pocitom bezmocnosti som si ten proces posilňovania sa a hlavne duševnej krízy musel zopakovať. Najhoršie to bolo v noci. Druhú noc som sa zobudil spotený a ubolený po krátkom spánku. Mal som víťazoslávny pocit, že som spal celú noc, že je nadránom a mám zas niekoľko hodín bližšie k vyslobodeniu. Šťastný to človek, ktorý si môže sadnúť, kedy chce, postaviť sa, chodiť, ba aj behať! Čo by som za to dal! Keď mi sestrička oznámila, že je ešte len polnoc, bolo mi do plaču. Zasa som na chvíľu zaspal. Snívало sa mi, že miesto chrbtice mám rozštiepenú metlu a že v stave úplnej bezmocnosti, akú som v živote pocítil len v tej chvíli, musím aspoň seba samého užiť. Horúčkovo som rozmýšľal, či a ako je to vôbec možné.

Bezmocnosť. Hrozný pocit. Závidel som sestričkám, ktoré sa pohybovali po izbe s pacientmi po operáciách ako dobrí duchovia. Nezdali sa bezmocné. Naopak. Dali si rady so všetkým. Ako rád by som miesto nich obsluhoval pacientov! Ráno som sa však dozvedel, že aj títo ľudia, ktorí sa museli o nás starať ako mamičky o nemlúvňatá, majú svoje pocity bezmocnosti. Znížili im platy. O inom pracovisku, kde by sa toto udialo v čase neustáleho zdražovania, som ani nepočul. Je to neuveriteľné. Boli štrajkovať pred úradom vlády. Ochrancovia poriadku sa správali k týmto ľuďom, ktorí denne pomáhajú iným, ako k nebezpečným teroristom. Pocity krivdy a bezmocnosti im vohnal slzy do očí. Rôzne druhy bezmocnosti, najmä tej, ktorú si človek nezavinil sám, a tej, v ktorej ostáva nepovšimnutý, lebo niet nikoho, „kto nad krivdou biednych slzu vyroní“, by bol veľkou témou a možno ho pozná každý z nás. Už cez ten deň som si uvedomil, že som takúto skúšku od Pána Boha potreboval. Bezmocnosť, veľmi reálne pocítená na vlastnej koži, ma upozornila na to, akou výsadou veriaceho človeka je smieť v takej chvíli očakávať na Boha. Táto cesta hore, k nádeji, je jediná, ktorá dokáže človeka podržať hoci aj v takej jeremiášovskej bezmocnosti. Hodený do cisterny s bahnom na dne nemohol čakať pomoc od vždy prítomných sestričiek. Na jeho vzdycha-

nie odpovedali posmešky šklabiacich sa bezcitných vojakov vysoko hore pri otvore do jamy. Prorok to vydržal.

Pocit bezmocnosti ma naučil viac si vážiť tých, ktorí sú k takému človeku vnímaví a ochotní pomôcť. A hlavne som si uvedomil, že sám som doteraz s bezmocnými súcitil málo, že som ich nechápal a hádam ani sa nesnažil dosť pomáhať. Už sa nebudem hnevať na maličké dieťaťko, keď stále plače. Je bezmocné. Veľmi potrebuje vedieť, že mu je nablízku niekto, kto ho má rád, má s ním trepezlivosť a chcem mu pomôcť.

Pán Ježiš zažil pocit bezmocnosti. Asi najväčší na kríži, keď volal: Bože môj, Bože môj, prečo si ma opustil?! Iste preto tak veľmi prízvukuje: Čo ste urobili jednému z týchto mojich najmenších (teraz viem, že tam treba myslieť na bezmocných), mne ste urobili! Podať pohár vody smädnému s odmeňovou večnosťou je nie v cene vody v čase smädu, ale v nezištnej láske bezmocnému.

Bezmocní, ktorí sa snažia čestne vyrovnáť so svojím stavom, a tí, ktorí im v tom pomáhajú, to je tá soľ zeme. To je robenie cesty Pánovi, aby sa Jeho moc mohla dokonáť v našej slabosti. Nebezpeční, a veľmi, sú tí, ktorí si myslia, že keď majú moc a bohatstvo, môžu si dovoliť všetko. Tam kdesi speje tento svet. To by som namaľoval čiernou farbou. Bielou naopak tú nezištnú ochotu a lásku trpiacich aj milosrdných samaritánov. V kresťanskej cirkvi by sa to malo belieť. Nech tá bieloba medzi nami hoci až bije do očí.

Bratovi prof. MUDr. R. P. a celému nášmu cirkevnému zboru Váš

J. B. H

V mene všetkých členov nášho zboru zo srdca ďakujeme nášmu milému bratovi farárovi Jánovi Bohdanovi Hroboňovi za článok – pozdrav z Fakultnej nemocnice v Martine, kde sa podrobil vyšetreniam a liečebným zákrokom. Pozdrav naplnený modlitebným pokáním 27. žalmu nás povzbudil: Na Hospodina očakávaj; pevný buď! Vďaka ho uverejňujeme a bratovi farárovi pozdrav radi opätujeme. Radovali sme sa a radujeme z každej dobrej správy, ktorá v nás posilnila a posilňuje nádej na jeho skoré uzdravenie. S nádejou pritom otvárame V. Lőheho úpravu 27. žalmu v slovenskom preklade Jána Vladimíra Hroboňa a myslíme pritom na všetkých bezmocných, nemocných, trpiacich a núdznych, ako aj ich lekárov, opatrovateľov a zástancov: Hospodin mi je svetlom, je mi spasením, kohože sa mám báť? Hospodin pevnosť je môjho života, kohože sa mám lakať?

MARTINSKÝ EVANJELIK

List Filipickým 3, 12-14

Niežby som už dosiahol, alebo bol už dokonalý, ale snažím sa, či ozaj uchvátim, pretože ma Ježiš Kristus uchvátil. Bratia, ja si nemyslím, že som už uchvátil. Ale jedno robím: zabúdam na to, čo je za mnou, a snažím sa o to, čo je pred mnou; cieľ mám vždy pred očami a bežím za odmenou nebeského povolania Božieho v Kristovi Ježišovi.

8. nedeľa po Svätej Trojici, 17. júla 2005, Martin

Pozvanie k nádeji

Milí bratia a sestry v Pánu Ježišovi Kristovi!

Téma „pozvanie k nádeji“ ma inšpirovala na medzinárodnom stretnutí kresťanov, ktoré sa uskutočnilo pred mesiacom v Prahe. S kresťanmi z Česka, Nemecka, Poľska, Rakúska, Maďarska a Slovenska sme na rannom stíšení uvažovali nad dnešným textom z Listu Filipickým. Chcela by som sa k niektorým myšlienkam tohto textu vrátiť aj kvôli atmosfére, ktorá prebieha v našom cirkevnom zbore, ako aj v našej cirkvi na Slovensku. Nie je to náhoda, že celý mesiac júl môžeme aj my bytostne zažívať medzinárodné stretnutie priamo tu, za prítomnosti našich priateľov z USA. Možno zloženie takéhoto spoločenstva berieme ako samozrejmosť, lebo bez tejto už viacročnej spolupráce by sme materiálne, ale ani duchovne neboli tam, kde sme. Zároveň v takomto spoločenstve je poriadna dávka pozvania k nádeji, ktorá je cieľom, ktorý máme ešte len pred sebou.

Apoštol Pavol píše prečítané slová epištoly z väzenia v Ríme do mestečka Filipis vo vtedajšej Macedónii (dnešné Grécko), kde so svojimi spolupracovníkmi na jednej zo svojich misijných ciest založil prvý cirkevný zbor na európskom kontinente. List Filipickým je jeden z jeho najosobnejších a najláskavejších. Pavol chcel okrem vďaky za dar, ktorý od Filipických prijal, povzbudiť ich vo viere v Krista. Niečo také potrebné, ako vďakyvzdanie a povzbudenie v misii, na ktorej spolupracujeme dnes my. Apoštol Pavol napriek tomu, že bol pre svoje presvedčenie v ohrození života, povzbudzuje k novému poznaniu. Toto nové poznanie je nám dobre známe: zmierenie hriechnych ľudí s Bohom, ktoré nám dáva Kristus zo svojej milosti a lásky cez vieru živú v skutkoch. Z Božej milosti stávame sa Božími deťmi, občanmi nielen rôznych národností, ale aj Božieho kráľovstva. A poznať tento cieľ vyžaduje vydať sa na nejednu misijnú cestu za hlbším poznaním Boha vo svojich bližných.

Pavol však upozorňuje, že toto nové poznanie nie je dokonalosť. Slovo dokonalý znamená doslova „nehybný,“ alebo „byť v celi“. Nie nadarmo Pavol používa atletický príklad. Grécke myslenie hovorilo o kolobehu, kruhu života. Pavol myslí hebrejsky – životný beh predstavuje smerovanie od niečoho niekam, ako cestu, na ktorej konci nie je koniec, ale naplnenie.

Dobrá správa evanjelia, bratia a sestry, je, keď všetky veci, celé stvorenie má svoj cieľ v Bohu, v jednote a v zmiernení s Ním. Ako kresťania veríme v nové nebo a novú zem, ale častokrát len ako vzdialenú idealistickú metaforu. Napriek tomu Pavol píše, že už teraz, v ľudskej nedokonalosti je týmto cieľom zasiahnutý. Môžeme si predstaviť, akoby Pavla Božia ruka z budúcnosti držala keď čítame jeho skúsenosť: „Snažím sa, či ozaj uchvátim, pretože ma Ježiš Kristus uchvátil.“ (v. 12) Kvôli tejto Božej ruke sme schopní ísť k cieľu Božieho naplnenia, získať Božie občianstvo a zároveň zažiť tento predobraz budúcnosti – tak ako Pavol – v našej prítomnosti a na vlastnej koži.

Pozvanie k nádeji nám mohli dať dva ročníky budúcich prváčikov na našej martinskej evanjelickej základnej škole, ktorí v ich predprípravke minulý týždeň s priateľmi spoza oceánu mohli už teraz okúsiť, o čom ich škola bude, aký bude o nich záujem, čo sa budú učiť. Ďalším uchopením Božej ruky z budúcnosti môžeme vnímať, keď Letná biblická škola, ktorá bude prebiehať

od zajtrajška do piatku (od 18. do 22. júla), rozradostí viac ako štyri stovky detí i starších a bude mať ďalšiu nádej v zborovom klube, kde od septembra tohto roku budú môcť deti chodiť každý týždeň v rámci nedeľnej detskej besiedky.

Je azda ľudskou tendenciou, že čím sme starší, tým sa viac ohliadame dozadu, píšeme memoáre, aby sme si veci pamätali. Možno práve zo skúseností si myslíme, že sme už došli k poznaniu, kde sa už nemáme čo učiť, alebo doslova len čerpať z dosiaľ nadobudnutého. Na takých miestach je však výzva, že cieľ je predsa len pred nami, nádej nám pripomína dôležitosť snov, vízií, že to najlepšie máme ešte len pred sebou, nech sme v hocakom veku, spokojní či nespokojní s tým, čo sme dosiahli. Keď Pavol toto môže povedať v ohrození svojho života, keď môže hovoriť na začiatku svojho listu Filipským, že i smrť mu je ziskom, ak umiera v Kristovi, jeho príklad je výzvou (Fil 1, 21). Dokázal sa odovzdať Bohu až tak, že v ňom človek nájde svoje trvalé naplnenie – to je skutočná nádej, Božia ruka, ktorá nás povoláva z budúcnosti, ktorá na nás nerezignuje a nesklame, ale uistuje, že pokračujeme správnym smerom.

Niektko môže namietat, že obraz o „zabúdaní na to, čo je za nami, a upriamením sa na to, čo je pred nami“ je útekom od reality. Pavol však nezabúda na to, čo treba pripomínať. Návštevníkom bývalého koncentračného tábora v Osvienčime je táto myšlienka dobre známa: Na trpkú minulosť pamätáme kvôli tomu, aby sa už viac neopakovala. Na druhej strane Pavlove pády – surové prenasledovanie kresťanov, ale aj jeho výhry v obrátení sa ku Kristovi, v zakladaní cirkevných zborov sú neporovnateľné s Kristovým povolaním k cieľu, kde má všetko svoje naplnenie. A v tejto nádeji povzbudzuje aj Filipských, aby nezostali až príliš vo svojej vlastnej biede, ani na svojom vlastnom vzostupe tak, že by zabudli na poslanie šíriť Krista – kresťanské spoločenstvo, prakticky ešte ďalej a ešte hlbšie. Ako zistil Pavol na svojej ceste k Božej dokonalosti, a toto opisuje vo svojich viacerých ďalších listoch, zmierenie a oslobodenie od hriechu zahŕňalo nielen nádej pre život s Kristom v Božom raji, ale univerzálne spoločenstvo jednoty Židov i Grékov, otrokov aj slobodných, mužov i žien – ako nádejná budúcnosť Kristovho naplnenia už na tejto zemi a v našej prítomnosti (Gal 3, 28).

Koncom tohto júna pomáhala na dokončovacích prácach budovy gymnázia skupina mladých zo zboru St. Andrews, z Minnesoty, odkiaľ dnes máme medzi nami aj niektorých našich amerických priateľov. Pán farár Hroboň starší im vyrozprával svoj životný príbeh z komunizmu, ktorý som prekladala. Priznám sa, že som ešte aj s ďalšími Slováckmi počula tento jeho ucelený príbeh prvýkrát v živote. Už niekoľkokrát som však od neho počula viac než aktuálnu pripomienku, že v dnešnej dobe sa hlavne mladí ľudia nepýtajú na to, ako to v minulosti bolo.

A je to vlastne opäť pozvanie k nádeji, ak práve pri záujme ľudí z iných krajín o nás môžeme spoznávať hodnotu, ale aj podhodnotenie toho, čo sme my alebo naši predkovia prežili v minulom režime. Výmena skúseností je forma dnešnej misie. Ľudia zo západných krajín, a túto skúsenosť potvrdzujú aj kresťania z Južnej Kórey, s ktorými spolupracujeme, sa k nám tiež chodia učiť z našich skúseností. Ovplyvnení či už tým, čo sme prežili, prípadne aj nevedomosťou, bojíme sa alebo nemáme záujem zaoberať sa svojimi vlastnými vecami, pretože nevidíme či nechceme vidieť v týchto skúsenostiach prínos nádeje pre bližných a svet. Takto sme skoncovali s nádejou pri veciach, ktoré nás ťažia či zostávajú nezodpovedané, ale Boh neskoncoval s nami. Otvára pre nás svet ľudí, ktorí sú vyzbrojení mocou Božieho Ducha, aby nám pripomenuli, že tú moc Ducha máme aj my tu, v našom národe a v našej cirkvi. Tak ako to nové poznanie, o ktorom píše apoštol Pavol, naši bratia a sestry z iných krajín nás chcú bližšie spoznať. A nie nadarmo, pretože ako sami často hovoria, naše príbehy a naše skúsenosti im pomáhajú prekonávať ich problémy a starosti, aj ich duchovnú chudobu – ktorá je spoločne našim stavom pred Bohom.

Pri debatach o úlohe kresťanov v dnešnej zjednotenej Európe jeden teológ podotkol, že kresťanské cirkvi od konca stredoveku riešili svoje konflikty rozdelením. V dnešnej dobe máme podobné problémy, ale iný prístup. Často ide o dôraz na ekumenické vzťahy, projekty o trvalej starostlivosti a spolupráci, výmenné pobyty, bližšie spoznávanie kultúr, aby kresťanstvo prispelo k zmiereniu nielen v širokom zmysle slova, ale v užších kruhoch, v našej vlastnej cirkvi, v našich srdciach. Pretože kresťania majú najväčšiu skúsenosť, ako naložiť s vlastnou sla-

bosťou a s vlastným neúspechom. Túto skúsenosť majú nielen vďaka svedectvám z minulosti, ale v diele ukrižovaného a vzkrieseného Krista, vďaka nádeji v Bohu, ktorá je predobrazom budúcnosti. Je to nádej, ktorá spája všetkých kresťanov sveta. Tak sa stáva veľmi známym misijným poslaním pre kresťanov, že túto nádej ponúkame vzájomným poznávaním: odovzdávaním skúseností, vzdelávaním a službou.

Ešte jeden nádejný príklad na záver: Sme vďační Bohu, že v našej cirkvi sa našli mnohí ľudia, a niektorí z nich sú v našom zbore, ktorí sa nechcú len beznádejne prizerať na rozpútaný boj medzi vedením cirkvi (biskupmi) a vedením ZED-u (Združením evanjelických duchovných); respektíve keď súvislosti s jeho zverejnením v médiách prestali – príliš zjednodušené – považovať konflikt za vyriešený. Naopak to, čo sa udialo v našej cirkvi za posledné mesiace, mnohých v dobrom zmysle slova vyprovokovalo, aby začali rozmýšľať nad spôsobom, ako dlhodobo ozdraviť naše cirkevné ovzdušie, ktoré sa týka všetkých veriacich. Napriek tomu, že veľa vecí treba možno aj posúdiť či ohodnotiť, to nie je prioritou či cieľom vízie. Ide skôr o vytvorenie ovzdušia, v ktorom by mohli prebiehať na pôde cirkevných zborov diskusné fóra, vypočutie príbehov z minulosti, vyznanie toho, čo nás ťaží, a zároveň laici, učitelia, ordinovaní, spoločne s veriacimi by mohli mať priestor uvažovať nad tým, čo vlastne znamená poslanie cirkvi v dnešnej spoločnosti, jednotlivé funkcie v cirkvi, úlohy a čo nás ešte len v podobe nádeje pozýva z budúcnosti. Je úžasné, že na pôde nášho cirkevného zboru vďaka Biblickej škole, ktorá tu už niekoľko rokov vytvára silné teologické zázemie, je viac než vhodné miesto podporiť takúto hlbšiu komunikáciu.

V Pavlovej obraznej reči je to nedokonalý, teda dynamický, hýbuci sa predobraz jednoty, predobraz lepších časov, lebo Kristus nám zaslúbil nové poznanie, nádej na ceste Jeho kráľovstva.

Kiež nás Boh povzbudí svojim Slovom v službe a v spolupráci s bratmi a so sestrami z rôznych kútov sveta, s ktorými si vzájomne pripomíname naše poslanie do budúcnosti, aby sme Bohu chceli každým dňom vzdávať vďaka za Jeho lásku, za kus cieľa, ktorý nás, podobne ako Pavla – uchopil a za ktorým nás to vierou ešte stále len ťahá. Nech Boh požeľná všetky naše spoločné snahy pre nádej v tomto svete. Amen.

MODLITBA OD NEZNÁMEHO AUTORA:

Prosil som Boha, aby ma zbavil pýchy, a Boh povedal: NIE. To ty sa jej musíš vzdať.

Prosil som Boha, aby ma obdaroval trpezlivosťou, a Boh povedal: NIE.

Trpezlivosť je ovocím súženia. Musí vyrásť z teba.

Prosil som Boha, aby mi dal radosť do srdca, a Boh povedal: NIE. Dám ti požehnanie.

Záleží už na tebe, aby si mal radosť.

Prosil som Boha, aby ma ušetril bolesti, a Boh povedal: NIE. Utrpenie ťa odvádza od starostí sveta a privádza ťa bližšie ku mne.

Prosil som Boha, aby mi dal rásť na duchu, a Boh povedal: NIE. Rásť musíš ty sám, ja ťa vychovám, aby si prinášal ovocie.

Spýtal som sa Boha, či ma miluje, a Boh povedal: ÁNO. Dal som svojho jediného Syna, ktorý za teba zomrel a jedného dňa sa dostaneš ku mne, keď veríš.

Prosil som Boha, aby mi pomohol milovať ostatných tak, ako On miluje mňa. A Boh povedal:

Ach, konečne si to pochopil. Amen.

KATKA SUCHÁ

Na okraj toho, čo nás v cirkvi dnes tak veľmi páli

Začnem – od susedov. Kritika na nich sa lepšie počúva. Podnecuje to naše sebauspokojovanie sa. Napríklad nedávno katolícka cirkev opäť „dokázala“, že nie je schopná (verme, že len nateraz) sa zvnútra obnoviť. Keď už koľko-toľko pootvorila bráničku spolupráce, rýchlo a pevne ju hneď zatvára (dá sa predpokladať, že tak spraví nový pápež), aby ju cudzí, nepovolani, „bezdomovci viery“ nenarušili, aby sa nimi nedajbože nepoškvrnila. Mám na mysli neslávne známy Dominus Jesus z r. 2000 a jeho autora – terajšieho pápeža.

Ale predošlý pápež aspoň deklaroval krok k obnove. Bol schopný priznať, vysloviť nahlas, poprosiť o odpustenie omylov z minulosti. Že mal azda niečo viac povedať aj o Lutherovi, že toho mohol spraviť aj viac –

to už je iná pesnička (a koniec koncov, o kom sa nedá povedať, že mohol spraviť viac?). Ale, čo je dôležité, priznal omyly – hriechy. Aspoň niektoré. Hrdý síce na to, že patrí do tej „najsprávnejšej“ cirkvi, predsa však schopný pokory.

Aj my máme problémy. Vo vlastnom vnútri. Vo vlastnej cirkvi. Už najmenej 15 rokov sme mali čas sa k týmto problémom vyjadriť slobodne. A aj osobne. Čas na sebareflexiu. Možnosť tu bola (a ešte je) pozrieť sa pravde rovno do očí. Teda susedovi, bratovi. A možno by sme boli prekvapení, že tam nie je až tak veľa nepochopenia, nepriateľstva, nelásky, ako by sme čakali. Ponúkam vám v tejto súvislosti na nové prečítanie článok uverejnený v Martinskom evanjeliku 2000/5.

PROBLÉM ČÍSLO 1 VO SVETE

Každý človek má svoj problém č. 1.

Ich suma, alebo štatistické vyhodnotenie, potom náležité matematické krátenie, aby sa dospelo k základnému vzorcu, nás zrejme dovedie k takému istému výsledku, nech by toto skúmanie robili trebárs i tisíce ľudí v rôznych kútoch sveta.

Každá otázka má svoju odpoveď. Aj hore uvedená otázka a vlastne na všetky otázky sa hodí táto odpoveď. Podmienkou je úprimnosť a odvaha... A kresťan by ju mal dobre poznať. Je to P O K Á N I E.

Problémy sveta, ale ani nie tak ony samy ako ich riešenia, sa nám obvyčajným ľuďom zdajú prívysoke, prídalké. My sme malí na to, aby sme v niečom a nejako podstatne pomohli riešiť tieto problémy. To je všeobecne rozšírený názor. A pritom riešeniu problémov sveta, štátu, mojich či tvojich častokrát chýba tak málo...

Koniec 20. storočia – bájný rok 2000. A navyše už 10 rokov demokracie, slobody v strednej Európe. Rok obzvlášť vhodný na

bilancovanie! Čo všetko sa zmenilo, podarilo a čo nie. Nie som iste jediný, kto sa takto pýta, no padlo to na mňa, aby som nahlas povedal: „Prečo nie sme schopní ako cirkev doteraz, za celých 10 rokov slobodného prejavu povedať, ako to vlastne s nami v tej nie tak dávnej ére socializmu bolo?“ Žiadna zmysluplnejšia, plodná diskusia, žiadna len tomu venovaná konferencia, žiadne závery, žiadne vyhlásenie, žiadna informovanosť radových členov, verejnosti – žiadne P O K Á N I E. Veď nejde o malíckosť, o čosi okrajové, o nejakú epizódu! Ide tu o takmer pol storočia histórie našej cirkvi, života jedného z údov tela Kristovho. Navyše nikto nepochybuje, že to, čo je dnes, je priamym pokračovaním rokov predošlých. Kde si niečo také môžem prečítať, zamyslieť sa a v pokore stožtožniť, alebo nesúhlasiť!? Kto teda povedal za evanjelikov na Slovensku modlitbu vďaka Bohu za to, že nešiel Kristus k chirurgovi, aby mu odrezal chorý ukazovák z Jeho ruky – áno, myslím nás, slovenských luteránov!

Cirkev slova – mocného slova – lebo Slova Božieho... Čo nám dnes z toho kedysi hrdeho označenia ostalo? A prečo?

Každý kto sa snaží o dobrú vec v Kristu, či to boli predreformátori, reformátori, naši dedovia, či my – musí rátať s pokáním. A to ako s absolútne prvým krokom organicky spätým s hlbokým premýšľaním v srdci a ochotou hovoriť. Proroci, Ján Krstiteľ i Ježiš – Syn Boží – volajú k pokániu (Evanjelium podľa Matúša). Lenže s pokáním sú spojené zmeny! – Co vymýšľaš? Aké zmeny? Aj v cirkvi? Zaspal si reformáciu? Veď tá už bola! Tak sa neraz zvrtnie rozhovor, ak sa spojí pokánie s reformáciou. Smutné skúsenosti z rozhovorov s ľuďmi z miest reformácie, ale i s mnohými našimi ma utvrdzujú v názore, že reformácia nepokračuje, alebo len veľmi ťažko. Pre nedostatok P O K Á N I A. Pokánie stálo pri základe veľkej veci cirkvi – reformácie. Martin Luther reformáciou nespravil nič nového, l e n očistil základný kameň – kameň uholný – od nánosov storočí, keď sa naň lepili a lepia naše egoistické „ja“, ktoré sa usiluje prispôbiť si kameň podľa svojich potrieb. Ani Ježiš Kristus, a teda ani Luther nepostavili hotový dom viery pre nás. Ježiš sa stal kameňom uholným a Martin Luther ho s láskou v pokání očistil, no svoj dom viery si každý buduje sám. Sme predsa slobodné bytosti, synovia a dcéry Boha nášho. A tak si dnes nemôžeme stavať taký dom, aký sa staval v 16. storočí, keď žili reformátori. Základný, uholný kameň ostáva, no každá generácia si stavia, musí si postaviť svoj dom. Stavíme nové, vylepšené domy na pevnom základe Kristovom, alebo reformácia stagnuje a príbytkom našich duší sú stuchnuté chatrče? A že s pokračovaním reformácie je zle-nedobre (česť výnimkám), toho dôkazom je nedostatok p o k á n i a a nadbytok farizejstva. Nemôže nastať obnova, tobôž nie duchovná, nemôže ani dlho pokračovať hoci dobré dielo bez pokánia.

Nedozvedel som sa doteraz o takej komplexnej aktivite spätéj s p o k á n i m v našej evanjelickej augsburského vierovyznania cirkvi. Že postup má ísť zdola – po tom po-

znať demokraciu? Ako, keď tu roky žiadnej nebolo. A okrem toho znakom demokracie je aj správne fungujúci, v oddanej službe stojaci úrad a dopredu vidiaci vodcovia. Áno, aj zdola. Verím, že mnohí naši kresťania, „stáli i tí, čo sa navrátili do spoločenstva s Kristom, prešli svojim „hádesom“ vo svojom vnútri, pri svojom pracovnom stole, vo svojom kostole... To je podhubie obnovy. A je to túžba i tých, čo sedávali v rednúcich laviciach kostolov za socializmu! Či to všetko je ešte málo na to, aby sme aj ako celok robili pokánie a stali sa konečne soľou tejto zeme? Sme spravodlivejší než Boh, ktorému „stačilo“ desať spravodlivých – iste sa to dá rozumieť – kajúcich sa v Sodome, aby mesto nezničil? Či aj my sa vyjadríme až potom, keď sa všetci budú kaťať? Alebo radšej hneď spravíme hrubú čiaru?

Myslíme si, že koniec sveta je ešte prídaleko, keď neberieme vážne „hlas volajúceho na púšti“? Nevolám, oj nevolám na „križiacku výpravu“. Nejde o „hon na čarodejnice“. Nepotrebujem ku šťastiu menší zoznam „previnívších“ sa. Tu ide o celok, o hlavu (v konečnom dôsledku aj o krk), ide o ak chcete, o nervovú sústavu organizmu, ktorá má mať schopnosť akcie i reakcie. Tu ide o správny pohľad samých na seba – o „brvno vo vlastnom oku“.

Že ničie nie je v poriadku, ilustrujem na situácii, ktorú som zažil. Na jednom cirkevnom zasadnutí, kde boli aj niektorí z najvyšších našich predstaviteľov, som sa ja nehodný, v Slove Božom sestrami neštudovaný, musel na konci rokovania postaviť sa a trasúcim sa hlasom poprosiť: „Keď sme sa nepomodlili na začiatku, prosím, urobme tak aspoň na konci“. Kto s úprimnosťou číta tieto riadky, vie si predstaviť, ako mi bolo (a ešte stále je). Ktosi mi v tej chvíli ukradol kus nádeje!...

Nikoho a tobôž nie Boha nemožno oklamať „dvojriadkovým pokáním“, novoročným prejavom ľúlosti. A výrokmi: Nechajme to tak! Zabudnime! Spravme hrubú čiaru, nehrabme sa už v minulosti – ohlušujeme vlastné svedomie, zahriakujeme svedomie vlastnej

cirkvi. Keby boli vedení takto sa dívať na svet starozákonní Židia – nikdy by neporozumeli ani tú trochu z Božieho Slova a nám by tak nič neodovzdali.

Aj náš národ má dosť otázok. Ak na ne ne-reagujeme, robíme sa hluchými, začínam pochybovať o našej úprimnosti a misia, posolstvo Evanjelia sa v takej atmosfére zadúša – **my ho svojou nechotou skloniť hlavu zadúšame!**

Koľko argumentov ešte treba doložiť?

Kto cíti potrebu pokánia v sebe, v národe, v cirkvi – nech sa za to nehanbí.

Veď blýska sa na lepšie časy! V rozhovore s najvyššími zástupcami našej cirkvi som z ich úst počul snahu o riešenie tohto pálcivého problému ľudstva, problému môjho, tvojho, nášho

PROBLÉMU č. 1

A tí, čo začali od seba, nech to povedia nahlas! Nech aj celok sa zobudí...

MARTIN, OKTÓBER 2000

MIRO ZACHAR

K TOMUTO MÔJMU ČLÁNKU MARTINSKÝ EVANJELIK 2000/5 PRIDAL POD ČIAROU NASLEDUJÚCE RIADKY:

Viaceri členovia nášho zboru, ktorí sa zúčastnili na seminári Združenia evanjelickej inteligencie Liptovskoravského a Turčianskeho seniorátu, ktorý sa uskutočnil pod názvom Viera a veda 18. októbra 2000 v Žiline, vďaka prijali podnet z úvodného duchovného slova Jána Bohdana Hroboňa, nášho brata farára, ktorý dôrazne – náš čas i nás všetkých – upozornil na potrebu kajúčne vyznať hriechy, ktoré ťažia svedomie slovenských evanjelikov. Viaceré diskusné príspevky sa stotožnili tak s potrebou, ako i nevyhnutnosťou očisťujúceho pokánia. Nech nás viac neťaží sprenevera princípom kresťanského života pred rokom 1989, ale i mnohé slabosti, zvlášť sebezprajná sebeckosť, ktorá neraz preťažila naše srdcia v končiacom sa desaťročí. Účastníci žilinského seminára splnomocnili prítomných synodálov Turčianskeho seniorátu, aby na najbližšej synode požiadali tento vrcholný orgán Evanjelickej a. v. cirkvi na Slovensku o prípravu kajúcich služieb Božích, ktoré by sa v rovnakom čase uskutočnili vo všetkých evanjelických zboroch na Slovensku. Modlíme sa, aby nám boli naše viny odpustené, aby sme i my odpustili našim vinníkom.

Prah nového tisícročia treba v nás a medzi nami vyčistiť!

S týmto pocitom sme prijali a s úprimným srdcom podporujeme článok nášho prispievateľa Ing. Miroslava Zachara.

MARTINSKÝ EVANJELIK

DOVETOK Z AUGUSTA 2005

Iste si mnohí pomyslíte, že sa hrám na „generála po bitke“. Hodno si však pripomenúť, páni bratia, a je to na škodu celému evanjelictvu a kresťanstvu na Slovensku, že v článku podaná ruka, doňho vpísaná načatá veta (už len ochota, odvaha dodať pár slov zo seba) nemala širší ohlas. Synoda na návrh neodpovedala. Nemám právo karhať, súdiť. Ani nechcem. No v súvislosti so zverejnenými zväzkami ŠTB sa mi zažiadalo si spolu s vami pripomenúť článok uverejnený v Martinskom evanjeliku v r. 2000 a zaslaný v tom istom roku i do Evanjelického posla spod Tatier. Martinský evanjelik ho uverejnil a pridol podporné stanovisko. No z Mikuláša som nedostal ani len obligátnu odpoveď: Prepáčte, do témy tohto čísla sa nám to nehodí.

Na Nový rok 2001 sa v našom kostole uskutočnili nezabudnuteľné kajúce služby Božie s Večerou Pánovou: martinskí protagonisti myšlienky, ktorá nesie celý príspevok, a tí, ktorí sa s ním vnútorne stotožnili, vrátane mňa, pridali sme sa k novoročnému kajúcemu stádočku... Škoda! Bola vhodná príležitosť. Každý by nám uveril. Každý by nám bol ako cirkvi uveril. Dnes je dôvera „v sázce“, ako hovoria Česi.

Robme s tým voľačo – nikdy nie je neskoro.

Pokánia nebolo nikdy dosť – nebojme sa, že ho bude prebytok.

Vyhlásme V Z Á C N Ý R O K P Á N O V a žíme ho každým dňom!

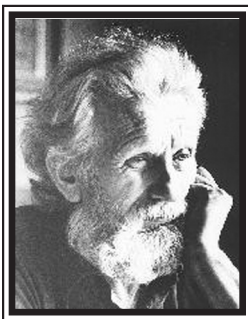
MIRO ZACHAR

Démon podpisu

ALEBO ČO JE PRAVDA?

Dve miniatúry
Ivana Kadlečíka

KEĎ ma vylúčili zo spisovateľského zväzu, či „zabudli“ pri výmene v roku 1971 dať mi nový členský preukaz, založil som i vzápätí Zväz slovenského spisovateľa v Pukanci a v rámci kumulácie funkcií sa demokraticky jednohlasne zvolil za jeho predsedu, tajomníka i pokladníka. Bez usmerňovania, bez honorárov, bez cenzúry a bez nádeje bolo mi celkom dobre, nesťažoval som sa – nebolo ani komu. Z titulu svojich funkcií som si udelil skoro absolútnu slobodu slova – a napísané ukladal do šuflíka, vlastne – dnes to už hádam môžem prezradiť – do úľa, lebo tam boli bezpečnejšie a veru aj užitočné a zmysluplné, pretože vytvárali včelám tepelnú izoláciu. Vďaka hŕstke statočných Čechov, Moravanov a Slovákov doma i v zahraničí mi niečo vyšlo aj v tzv. samizdatoch, ktoré zachovali pre našu krajinu nielen veľké kultúrne hodnoty, ale zachránili aj mnohých tvorcov pred zúfalstvom a samotou. Dvadsať rokov je dosť dlho. Za ten čas sa zo se-

miačka brezy či lipy môžu stať husle, rakva, kyjak alebo organová píšťala ladená do tónu vysokého a, ktorým sa začína Bachova

Tokáta d mol. Tie brezy som si zasadil pred dom. Pozeral som sa, ako rastú, a myslel som si, že spisovateľ vlastne musí byť členom jednočlenného zväzu, že nevyhnutne a podstatne musí byť sám. Ale zároveň aj pospolu. Hudobný pluralitný nástroj organ má veľa píšťal drevených, kovových, malých i veľkých, s rozličným zafarbením zvuku, a každá je samostatná, neopakovateľná, svoja, ladená do presného tónu – a hrajú spolu. Pozerám doma na tie dve brezy, či rastú, objímam im biele kolená v prosbe, aby nerástli tak rýchlo, alebo – keď už musia – prečo nerastú nazad k svojmu prúťiku. (Minulé roky nám nikto nevráti.) Tie tvrdohlavé (ako drevo) brezy ma nepočúvajú, neposlúchajú. Lebo že sa chcú stať organovou píšťalou. Alebo rakvou. Alebo ohňom. Budúcnosť; budúcnosť je túžba.

DOTERAZ mi bolo väčšinou nadávane, alebo sa ma nevidelo. Zámerne používam takéto neosobné gramatické tvary, lebo taká bola skutočnosť, takú ju chceli mať. Kdesi sa o nás rozhodlo, akoby pršalo, akoby sa rozpršalo. Napriek tomuto anonymnému o mnohom vieme konkrétne. Treba sa vyvarovať pomsty, lebo to je nedôstojné, ponížujúce. Dokonca sa usilujem ako-tak odpúšťať tým, čo mi ublížili. No pojmy odpustiť – zabudnúť treba rozlišovať. Pritomnosť nás neoslobodzuje od nás samých, nech by bola akokoľvek demokratická a navonok oslobodená. Trpeli sme všetci, mnohí boli väznení. So svojim utrpením nechcem kupčiť, tým by som jeho hodnotu spätne devalvoval. Bol som pokorený a ponížený, teraz nechcem byť na to pyšný, poprel by som sám seba. Do určitej miery som si svoj údel zapríčinil aj sám, vyvolil som si

cestu. Mám sa hnevať na život, jediný, ktorý je môj? Nechcem ani súdiť nikoho za to, ako sa zachoval, ako sa správval. Dejiny dali za pravdu nám. Ale boli chvíle, keď som takmer uveril niektorým priateľom a známym, keď ma presviedčali, že egoisticky myslím len na svoju česť a pravdu a mravnosť, no platia za to štyri moje deti, rodina. Vraj netreba myslieť len a len na seba a pyšne sa kochať vo svojom krásnom pevnom charaktere ako Narcis v zrkadliacej sa hladine vody (to vodné zrkadlo sa triaslo), vraj je to nemorálne škodiť iným, nevinným. Každý by ma bol ospravedlnil, keby som takto znesvojený zobral do ruky pero a podpísal neraz žiadanú sebakritiku a všetko poodvolával, ruka sa mi chvela od strachu, celý som sa neraz neistotou chvel ako krehká trstina vo vetre pred policajtni a podobnými. Čo je pravda?

Modranský rodák Ivan Kadlečík pôsobil v rokoch 1968–1970 v Martine ako šéfredaktor Matičného čítania. Časopis pod jeho vedením stál na čele zápasov o obrodu spoločnosti a nekompromisne namietal proti okupácii Československa. Počas normalizačných čistiek bol z časopisu vyhnaný a z Matice slovenskej prepustený. Zostal niekoľko rokov bez zamestnania. V tom čase pôsobil príležitostne i ako organista martinského evanjelického zboru. Neskôr sa odsťahoval s rodinou do Pukanca, kde bol do roku 1989 kníhkupcom. Napriek stálemu sledovaniu štátnou bezpečnosťou odmietol vykonať a podpísať sebakritiku, súhlasí s klamstvami režimu. Dvadsať rokov nesmel publikovať, preto svoje texty – vrátane miniatúr – uverejňoval v českých samizdatoch. Po nežnej revolúcii pracoval ako literárny vedec v Ústave slovenskej literatúry SAV. Vydal celý rad kníh, ktoré ho priradujú medzi najvýznamnejších slovenských spisovateľov.

Dve miniatúry z Kadlečíkovej knižky Rapsódie a miniatúry (1992) uverejňujeme v auguste 2005 nielen ako pripomenutie smutno-slávneho výročia augustovej okupácie 1968, ale i ako vďačný ohlas na jeho tvorbu, a tiež ako príspevok do diskusie o stave evanjelictva na Slovensku.

ČO ODOVZDÁVAME NAŠIM SYNOM A DCÉRAM?

Kázeň, 13 nedeľa po sv. Trojici, Martin 21. augusta 2005

Téma: Čo odovzdávame našim synom a dcéram?

Text: 5M 6, 20–25

Epištola: 2 Tim 3, 10–17

Evanjelium: J 1, 19–28

Milí bratia a sestry!

Čo odpovieme, keď sa nás syn zajtra opýta: „Aký význam má vlastne to tvoje kresťanstvo?“ Všetechná otázka, však? Tieto a podobné otázky sa pýta hlavne mládež, ktorá prechádza pubertou alebo sa ešte zotavuje z jej dôsledkov. Deti medzi 12. a 17. rokom, ktoré sa úprimne pýtajú na zmysel a význam vecí, ktoré my dospeláci robíme. Je to veľakrát rozhodujúca chvíľa v ich živote, keď sa snažia uchopiť zmysel, nájsť niečo pevné, solidné, na čom sa dá stavať. No a aj keď akurát nemáte syna alebo dcéru v tomto kritickom veku, túto otázku vám môže položiť takisto vnučka, kolega na pracovisku, sused v paneláku alebo aj vlastná mamka ležiaca v nemocnici s nevyliciteľnou chorobou. Táto otázka veľakrát prezrádza úprimný hlad po poriadnom kusisku životnej pravdy, ktorý je dôsledkom jednotvárneho duchovného menu, kde hlavným chodom je nuda, ako šalát sa podávajú reality show a v kolónke dezert blikajú iba počítačové hry. Inokedy je táto otázka dôsledkom životného otrasu, keď sa dotycnej osobe zrúti celý život stavaný na rôznych –izmoch, socializmom počínajúc a individualizmom končiac. Náhle sa život zosype ako stará kolešňa a on či ona zrazu nevedia, čo ďalej. No a častokrát sa túto otázku pýta človek, ktorý je na kresťanstvo riadne nabrúsený. Aby sme boli presní, nabrúsený je na naše kresťanstvo. Je presvedčený, že je to prázdne divadlo, trochu komické a hlavne poriadne absurdné, nafúknutá bublina bez skutočného obsahu. Veru tak, rôzne motívy sa môžu skrývať za otázkou dnešného dňa: „Aký význam má vlastne to tvoje kresťanstvo?“

Naozaj, milí bratia a sestry, nielen odpoveď na túto otázku spôsobuje problém. Problémom, a poriadnym, je skutočnosť, že dnes sa túto otázku skoro nikto nepýta. Nuž za-spomínajte si, kedy naposledy vás zastavil sused a spýtal sa: „Aký význam má vlastne to tvoje kresťanstvo?“ Alebo kolega na pracovisku? Ja viem, doba je hektická, rýchla, na tieto otázky nieto času, v práci sa to nedá a na panelákovskej chodbe to tiež nie je ideálne. Ale ešte horšie je, keď sa túto otázku nepýtajú ani naše vlastné deti. Rodičia, pamätáte si, či a koľkokrát sa vás vaše deti opýtali: „Mama, otec, aký význam má vlastne to tvoje kresťanstvo?“ Nedostatok týchto otázok nie je podľa mňa spôsobený iba modernou rýchlou dobou. Ich absenciu má na svedomí náš kresťanský život, ktorý sa nijako alebo len veľmi nepatrne líši od života nekresťanov. Áno, naše kresťanstvo, ako ho žijeme, je len veľmi mdlým a chabým svetlom v temnotách, slabučkým na to, aby provokovalo otázku typu: „Prečo si nedal tomu doktorovi úplatok? Mohli sa o teba lepšie starať a nemusel si čakať v poradovníku. Aký význam má vlastne to tvoje kresťanstvo?“ Alebo: „Čo ti hrabe, vyhadzovať peniaze na originálne CD-ka. Veď ja ti napálim pirátsku kópiu a máš to zadarmo. To má to tvoje kresťanstvo pre teba taký význam?“ Alebo synova otázka vlastnej mame: „Mama, prečo si odmietla ponuku z tej reklamnej agentúry. Ja viem, že by si musela robiť reklamy aj na úplné zbytočnosti a dokonca aj na zlé a škodlivé veci. Ale zarábala by si 5-krát viac. Konečne by sme si mohli kúpiť normálny byt a v lete ísť na dovolenku. Ja ti nerozumiem, to má to kresťanstvo pre teba až taký

význam?" – Viem, že to nie je jednoduché, ale nie je toto práve to, čím by sme mali byť? Svetlom v temnotách? Morálnym svedomím? Potom by aj úprimných otázok o význame nášho kresťanstva bolo nepochybne viac, a tým aj príležitostí svedčiť a hovoriť o našej viere.

Milí bratia a sestry! Nielen otázok je málo, ale aj na to málo otázok nevieme adekvátne reagovať. Niekedy si myslím, že či to nie je aj dobre, že sa nás nik nepýta na význam nášho kresťanstva. Veď, povedzme si na rovinu, vedeli by sme odpovedať? Pamätáme si aspoň jeden okamih v našom živote, keď sa hmatateľne dokázala Božia moc? Povedali ste to už ako svedectvo o Božej moci, ktorá sa dokázala vo vašom živote? Kedy sme naposledy čítali a študovali Bibliu s pasiou a potešením? Alebo aspoň nejakú slušnú duchovnú literatúru? Pamätáme si aspoň čosi z Lutherovho katechizmu? Nie, nechcem vás teraz skúšať. Toto nie je hodina náboženstva, ale služby Božie. Ale neušlo mi, ako mnohým z nás odľahlo. Treba si otvorene priznať, že naše vedomosti a schopnosti podať svedectvo a adekvátne vysvetliť našu vieru sú dosť chabé. Sú podvyživené našim nezáujmom, ľahostajnosťou a lenivosťou. Napriek veľkosti Božej moci, ponuke duchovných príležitostí, existencii Biblickej školy a jej programov či množstvu už solidnej duchovnej literatúry. Dobré a bezpečne sa citíme za múrmi našich chrámov, kde nás nikdy neprekvapí tinedžer z ulice so svojou všetečnou otázkou: „Aký význam má vlastne to vaše kresťanstvo?“ Na ulici väčšinou rýchlo splyneme s davom a veľakrát nás mimo chrámu takmer nepočuť. Okrem nedávnej kauzy zväzkov ŠtB, ktorá nám v tomto smere iba poškodila. Takže ani ako celá cirkev sa teraz nemáme veľmi čím chváliť

Ani v rodinách to nie je ružové s odpoveďou na našu dnešnú otázku. Rodinné biblické zamyslenia alebo večerné rozhovory, kde rodičia svedčili, ako im Boh pomáhal v rôznych životných chvíľach, patria už dávno do seriálu Pre pamätníkov zašlej slávy evanjelickej. Alebo nie? Myslím si, že pomer medzi mladšou a staršou generáciou v našom cirkevnom zbore mi dáva za pravdu. Už dosť dlho hrajú rodičia presilovku a v mužstve detí ako keby dlhodobo vyčíňala epidémia. Náš kresťanský život provokuje málo otázok o jeho zmysle a naše slová to veľakrát ešte viac pokazia. Tak, aký význam má vlastne naše kresťanstvo?

Milí bratia a sestry! V podobnom zmysle sa v našom texte pýta aj židovský synátor. Samozrejme, nie na význam kresťanstva, ale ako čítame v 5M 6, 20: *Aký význam majú svedectvá, právne predpisy a ustanovenia, ktoré nám prikázal Hospodín, náš Boh?*

Tažko povedať, čo vyprovokovalo jeho otázku. Možno to, že mu otec zakázal ísť počas šabaty na dostihy alebo do amfiteátra. Alebo mu zavoňala pečená bravčová klobása. A možno chcel ísť do gymnázia – tak sa niekedy volali telocvične, kde chlapci cvičili nahí – a hanbil sa vyzliecť. Nás ale zaujíma otcova odpoveď: *Bolí sme faraónovými otrokmi v Egypte, ale Hospodín nás z Egypta vyviedol silnou rukou... Hospodín nám prikázal plniť všetky tieto ustanovenia, báť sa Jeho, nášho Boha, aby sa nám dobre vodilo po všetky dni, aby nás zachoval nažive, ako je to dnes. A to bude našou spravodlivosťou, keď budeme zachovávať a plniť všetky tieto prikázania pred Hospodínom, svojím Bohom, ako nám prikázal.*

Otec synovi hovorí svedectvo. Svedectvo jeho a národa aj jeho vlastné. Svedectvo o veľkom Božom čine, bez ktorého by boli Židia vždy len nesvojprávnymi otrokmi, živými nástrojmi poslúchajúcimi povely strážcov. Z jeho slov priam sršala láska k Hospodínovi, láska, s akou hovorí napríklad milujúci manžel o životnej púti so svojou milovanou manželkou, o všetkom tom dobrom, čo spolu zažili. Svedectvo plné osobnej skúsenosti s Bohom, ktoré priblíži Boha a Jeho skutky hmatateľne blízko. Svedectvo, ktoré uchyť poslucháča do toho istého deja, učarí mu ako dieťaťu rozprávka na dobrú noc, keď oplakáva pády hlavného hrdinu a teší sa z jeho víťazstiev. Svedectvo, kde sa hovoriaci člo-

vek postupne stráca a mizne popri veľkom a mocnom Bohu. Svedectvo, ktoré nakazí poslucháča, svedectvo, ktoré mu nedá zaspať, pretože aj on bude chcieť stretnúť takého Boha. Nemýľme sa, také svedectvo nie je len záležitosťou srdca a sladkých rečí o láske. Je to aj záležitosť rozumu a adekvátneho štúdia, ktoré koriguje náš pátos a prihovára sa rečou zrozumiteľnou. A v neposlednom rade je to svedectvo hlavne o Bohu a nie o mojich mimoriadnych duchovných schopnostiach. Veď čo mám, čo by som nebol dostal? Po takom svedectve sa začína črtať aj význam predpisov, ktorým sme predtým nerozumeli.

Aký význam má naše kresťanstvo? – Možno pochybujete o tom, či sme schopní podať takéto plnohodnotné svedectvo. Sami od seba ťažko. Boh je však schopný pretvoriť aj naše životy na mohutné svedectvo o Jeho láske. Boh, ktorý demonštroval na Ježišom príbehu svoju lásku k nám, je schopný aj naše životy pretvoriť na svedectvo Jeho lásky. Naše svedectvá o Bohu budú prežiarené Božou mocou, ak z našich slov a skutkov bude sršať vďačnosť a láska k Bohu. Boh, pomocou svojho Ducha môže premeniť môj a tvoj život, veľakrát taký pocapkaný, na mocné svedectvo o Jeho pôsobení. Lebo bez Neho a Jeho Syna by sme stále trčali v otroctve svojich vlastných hriechov a vlastného sebeckva tak ako Izraelci v Egypte. Bez jeho moci by sme nikdy nezakúsili, čo je to pravá sloboda a radosť. A keď Boh začne meniť náš život na svoj obraz, vtedy začína mať význam naše kresťanstvo. Pre nás osobne i pre našu rodinu a okolie. Amen.

ADRIAN KACIAN

Martinský evanjelík sa pripája ku všetkým členom nášho zboru, ktorí 21. augusta 2005 želali manželom Kacianovcom požehnaný ročný študijný pobyt v USA, kam odišli, aby mohli načerpať čo najviac poznatkov a dokončiť svoje doktorandské práce.

ČASTOKRÁT VÍDAVAM JEŽIŠA

Častokrát, znavený tempom dnešného života,
lahnem si do lúčnej trávy nad mestom,
zahľadím sa, hľadajúc pokoj a mier, do modrej oblohy.
Veď modrá je farbou nekonečnej nádeje.
Vidím tam zreteľný obrys Ježiša v jeho majestátnosti,
belostnej čistote rúcha, dokonalosti, ušľachtilých črt tváre
a čistých dlaní.
Ten obraz vtedy pôsobí ako blahodarný prameň pre moju dušu,
ako nápoj, ktorý sa nikdy nevnučuje
stereotypným hlukom virtuálnych reklám.
Je prirodzenou súčasťou môjho vnútra, života i sveta,
ktorý ma obklopuje a v ktorom žijem.
Ďakujem Ti, Pane, za možnosť vidieť a vnímať tento dar
nesmiernej ceny.

LUBO JANKOVIČ, JÚN 2005

KREŠŤANIA V KULTÚRE A KULTÚRNE KREŠŤANSTVO

VPLYV KREŠŤANSTVA

Kresťanstvo bolo, je a dúfam, že aj bude ovplyvňovať kultúru. Pod kultúrou rozumiem širší kontext sveta, ktorý nás obklopuje. Ježišov život bol konfrontovaný s náboženskou a politickou mocou tej doby a sám ju formoval. Potom učeníci, apoštoli, prvé cirkevné zbory formovali vtedajší anticko-pohanský svet, až napokon Rím sa stal centrom kresťanstva. V podstate nenájdeme oblasť spoločenského života, kde by kresťanský pohľad na svet nezanechal svoju výraznú stopu, či už to bolo umenie, filozofia, veda, hudba alebo politika. Väčšinou išlo o posun správnym smerom. A to najmä vtedy, ak sa cirkev neusilovala o svetskú moc, ale o službu Bohu a spoločnosti.

KULTÚRNE KREŠŤANSTVO

Po čase však viera zovšednela, v podstate každý bol kresťan. Tým sa kresťanstvo posunulo do roviny formálneho nábožensko-filozofického systému, ktorý je súčasťou kultúry a zvykov. Mnohým však tento stav zjavne vyhovuje. Nestojí za žiadnu námahu, netreba nič zásadné meniť, stačí absolvovať raz za čas „kultúrne kresťanstvo“ a dodržiavať tradície. Takáto cirkev splyva s kultúrou natoľko, že neformuje spoločnosť, len je obdivovaná ako historická pamiatka. Postupne sama seba vyprázdňuje, preto nemá čo ponúknuť, až napokon stráca kredit a ľudia ju opúšťajú. Jej úlohu sem-tam niekto ešte vidí v rovine charity a sociálnych služieb. Takýto pohľad na kresťanstvo je veľmi sploštený, pretože prinos viery v Ježiša Krista je predovšetkým v riešení základných otázok života a smrti. A to bez blízkeho, doslova osobného vzťahu s Bohom nie je možné. Kresťanstvo bez osobného vzťahu s Bohom je rozšírené na „kresťanskom“ Slovensku a v Európe. Existuje i názor, že lepšia je formálna viera ako nijaká... Obávam sa, že práve o takýchto vlašných kresťanoch povedal Pán Ježiš, že ich „vypluje“, lebo nie sú ani studení ani horúci. Osobne považujem formálne kresťanstvo za škodlivé, žiaľ, vo svojej väčšine bude asi naďalej existovať. Jeho výsledkom je liberálna, alebo naopak bigotná viera bez hĺbky.

KREŠŤANIA SAMI PRE SEBA

Takáto fundamentálna viera má odpovede skôr, ako sa niekto pýta, alebo je vypočutý. Delenie sveta na svetský (sekulárny) a duchovný (cirkevný) nezapájaním sa takmer do ničoho v spoločnosti (hudba, umenie, politika, šport). Otvorenie cirkvi pre „iných“ výzorom či názormi je prakticky nemožné, či už z obáv pred znesvätením alebo z nechoty vytvoriť akceptujúce prostredie, ktoré však nikoho zvonka neprotiahne. Pôsobenie v štruktúrach sveta berie uzavretý kresťan ako nutné zlo, nie ako príležitosť modelovať evanjelium v praxi. Zámer je jasný: zachovať kvalitu viery. Deje sa však to, čo nik nechce. Svet nerozumie cirkvi a vzájomne sa od seba izolujú.

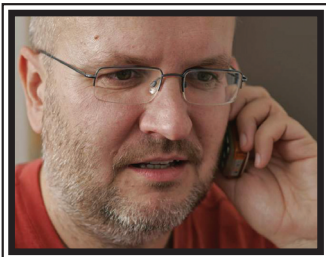
KREŠŤANIA V KULTÚRE

Riešenie vidím v tom, keď kresťania vyjdú zo svojich spoločenstiev von do sveta. Možno budú musieť na chvíľu schovať svoju cirkevnú nálepku, aby pôsobili ako normálni priatelia, a nie ako lovci hriešnikov. Keď záchranár vychádza člnom na voľné more, na nič sa nehrá. Prichádza síce riziko utopenia, ale keď nevyjde na more, nikoho nezachráni a jeho poslanie stratí zmysel. Ako kresťania máme spoluzodpovednosť práve za tento svet, ktorý nám Boh zveril, aby sme ho spravovali. No spravovať a pretvárať ho budeme môcť iba vtedy, keď budeme hlboko zakorenení v Kristovi a z Neho budeme dennodenne čerpať silu prostredníctvom Ducha Svätého. Potom naša angažovanosť v spoločnosti pomôže pozhňaniu cirkvi aj celej spoločnosti.

TOMÁŠ MICHALÍK

SKUTOČNÁ SKUTOČNOSŤ

Pondelok ráno. Budím sa s nervozitou. Musíme dať dokopy ďalší „týždeň“ a zďaleka mi nie je jasné, čo v ňom bude. Ako reflektovať dobu, v ktorej žijeme? Ako písať pravdu, keď sami máme problém s jej spoznávaním? A ako to robiť tak, aby to bolo zaujímavé pre ľudí?

Utorok doobeda. Väčšina článkov je objednaných, niektoré sú napísané. Začíname s prípravou debaty Pod lampou. Vyberáme tému, pozývame hostí, formulujeme okruhy otázok.

Streda popoludní. Články postupne redigujeme, riešime aktuálne problémy. Veľa roboty, treba sa stretnúť s niektorými ľuďmi, ísť na výstavu a večer na džezový koncert. Potom o tom napísať.

Štvrtok v noci. Televízia. O trištvrte na jedenáť sedíme v štúdiu a čakajú nás dve pokojné hodiny debaty o zaujímavých veciach so zaujímavými ľuďmi.

Piatok doobeda. Nevyspatí dávame dokopy posledné texty do .týždňa. Vyzerá to tak, že zase, napriek všetkému chaosu okolo nás a v nás, vyjdeme – a možno to bude aj celkom zaujímavé čítanie.

Piatok večer. Rockový koncert v Stoke. Dobrá hudba, priateľskí ľudia. Niekoľkí komentujú Lampu, iní kritizujú alebo chvália články v .týždni.

Sobota. Spánok a leňošenie s manželkou, dcérou a so psom.

Nedeľa. Kostol, jediný rodinný obed v týždni, potom nejaké stretnutie, čítanie kníh, niekedy kino a večer rodinná debata o tom, čo nás čaká ďalší týždeň.

To je môj „bežný“ život. Je plný vzrušujúcich momentov, zaujímavých stretnutí, malých víťazstiev a aj veľkých zlyhaní. Každé ráno otvaram Bibliu, prečítam si z nej zopár viet a potom sa modlím. Je to pre mňa nádyh pred ponorením sa do víru každodennosti. Ak by som to nerobil, potopil by som sa v márnosti. Potrebujem sa každý deň uistiť, že život má zmysel, že všetko okolo mňa a vo mne má svoju alfu aj omegu v Kristovi. Potrebujem prosíť o múdrosť, o milosť, o schopnosť rozlišovať dobré od zlého, správne od nesprávneho. Potrebujem silu odpúšťať a milovať – lebo sám som milovaný.

Svet okolo mňa vyzerá ako tá najskutočnejšia skutočnosť. Stretávam skutočných ľudí, vidím skutočné autá, ulice a stromy. Je to však Krajina tieňov. To najskutočnejšie totiž nevidíme. Vidíme tieň, no máme tendenciu prehliadnuť to, čo ich vrhá.

Každé ráno si otvaram Bibliu a prosím Pána Boha, aby mi otváral oči. Aby som nezostal v krajine tieňov. Aby som sa vďaka jeho milosti mohol dotýkať skutočnej skutočnosti.

JURAJ KUŠNIERIK

Krešťan v médiách

JURAJ KUŠNIERIK

spolupracovník relácie *Pod lampou*
a zástupca šéfredaktora týždenníka *.týždeň*

Dostal si sa do televízie a novin náhodou, alebo to vnímaš ako prirodzenú cestu pre teba?

Aj keď som to nikdy neplánoval, keď sa obzriem naspäť, zdá sa mi to ako prirodzená cesta. Vždy ma zaujímalo dianie okolo mňa. Keď som sa stal krešťanom, chcel som žiť v „normálnom“ svete a nejakým spôsobom v ňom krešťanstvo dávať na vedomie.

Považuješ sa za výrazného krešťana?

Za „obyčajného“. Moje krešťanstvo v ničom nevyniká. Padám a vstávam. A znovu padám. A teším sa do neba.

Má krešťan šancu obstáť v mediálnom priestore? Ako sa vyrovnávaš s tlakom na svoju osobu, musíš robiť niekedy kompromisy so svojou vierou?

Mediálny priestor je v mnohom zvláštny (asi najviac tým, že fa veľa ľudí pozná a že to, čo povieš či napíšeš, má istý – aj keď často preceňovaný – priamy vplyv). Ale ináč je to prostredie ako každé iné: má svoje príležitosti aj svoje pokušenia. Ešte jedna vec je pre poctivú prácu v médiách dôležitá (a pre mnohých krešťanov asi problematická): chce to celého človeka. Neexistuje pracovný čas, je nutné tým žiť. Robiť kompromisy s vierou ma nikto nenúti. Ak ich občas urobím, je to výraz mojej vlastnej slabosti a hriechnosti.

Potešilo a prekvapilo ťa niečo, keď si vstúpil do „sveta médií“?

Moje pôsobenie v médiách je veľmi šťastné. Mám totiž okolo seba výborných ľudí – v .týždni aj v STV. Pracovať s nimi je každodenná radosť. Naozaj. Ale je to asi výnimočná situácia. Viem, že to nie je všade tak. Prekvapujúci a nový je fakt, že som sa stal „verejnou osobou“. Veľa ľudí ma pozná. To je zvláštny pocit. Niekedy príjemný a niekedy veľmi nepríjemný.

Pozerala sa teraz na niektoré veci inakšie ako doteraz?

Uvedomil som si, že politiku a kultúru robia takí istí ľudia, ako som ja. Že ak sa niečo dobré udeje, stojí za tým osobná aktivita a poctivosť konkrétnych ľudí. A platí to aj naopak: Za zlou politikou, za tzv. „krízou kultúry“, stoja zlé rozhodnutia a podvody konkrétnych ľudí.

Akú je to pocit mŕť ovplyvniť, formovať názory ľudí?

Ja nad tým príliš nerozmýšľam. Uvedomujem si, že ak budem svoju prácu robiť dobre, bude to mať vážnosť a vplyv. Ale je to také isté, ako keď chceš byť „dobrým človekom“: môžeš sa snažiť neklamať, môžeš sa rozhodnúť, že budeš pomáhať slabším – a popritom sa „ani nevieš ako“ staneš lepším človekom. Ak sa však chceš stať lepším, zvyčajne sa to nekončí dobre. Presne tak je to aj s vplyvom. Novinár nemôže rozmýšľať nad vlastným vplyvom a ani sa oň snažiť. Musí robiť dobre a poctivo svoju prácu. „Nebáť sa a nekrať!“, ako povedal kedysi T. G. Masaryk.

Patríš do Cirkvi bratskej. Čím to je, že mnoho ľudí z tejto cirkvi sa angažuje v spoločnosti?

Asi je to dané dôrazom na osobnú zodpovednosť a na „nenáboženské“, no osobne prežívané a aplikované krešťanstvo, ktoré reprezentovali ľudia, ako Milan Jurčo, František Ciesar a stále reprezentuje Milan Čičel a Daniel Pastirčák.

Ako ty rozumieš svojmu poslaniu uprostred sveta, v ktorom žiješ, v zmysle veľkého poverenia: „Choďte a číňte mi učeníkmi všetky národy“?

V tomto období svojho života tomu rozumiem tak, že sa spolu so Števom Hríbom snažíme robiť časopis .týždeň a televíziu reláciu Pod lampou, ktoré sprístupňujú krešťanské hodnoty v sekulárnom, necirkvebnom svete. Kladieme otázky, hľadáme pravdu, snažíme sa jej rozumieť. A, pochopiteľne, sa nikde netajíme s tým, že veríme v Boha a že sme krešťania.

*Dobrý večer, bratia, sestričky najkrajšie,
prišli vám zaspievať talenty najstaršie.*

*Čo budeme spievať, ľahko uhádnete,
pri našich spomienkach občas omladnete.*

*Bez pár dní dva roky, spomenieme si dnes,
/: čo sme tu slávili spoločne juniádes :/.*

*Čas rýchlo preletel, aj september prvý,
školu sme nestihli, vyšiel pokus druhý.*

*Šťastní sú rodičia, veselé detičky,
Miško im vyhráva za rána pesničky.*

*Že musia zavčas vstať, to je údel žiaka,
na deti z okolia autobus čaká.*

*Aj kostol navštívia mamy a babičky,
/: keď na službách Božích vystúpia detičky :/.*

*Duchovní sa snažia, aktivít je veľa,
širíť slovo Božie nemá len neďaľa.*

*Tradičné stretnutia, netradičné služby
plnili duchovných predstavy a túžby.*

*Ručné práce starších, stretnutia, skupinky,
návrik spevokolu, pribudli cvičenky.*

*Cvičenky mladučké, stredné i dosť zrelé,
v pondelok, vo štvrtok hopkajú vesele.*

*Tradične aktívny je aj náš spevokol,
z trojgeneračného na jeden sa scvrkol.*

*Aj v Tě Vě prenose do sveta prenikal,
z reformačných služieb vraj robil muzikál.*

*Radost a veselosť, spievanie bez konca,
/: malo aj stretnutie spevokolov Turca :/.*

*Pod vlajkou Ú-eS-Á letný tábor detí,
od minulých prázdnin aj v Příbovciach „letí“.*

*Na zápal farára nemožno nadávať,
pomaly vraj budú väčšiu faru stavať.*

*Aktívna kantorka, tiež ruku priloží,
/: možno sa aj škola základná pridruží :/.*

*Aby ani Martin nezostal v ústraní,
aj Biblická škola potomstvom sa plní.*

*A tak sa tešíme, že sa rozrastieme,
nové gymnázium mladou naplníme.*

*To je naša chvála, to je naša pýcha,
už od tejto jari novotou nám dýcha.*

*Za to dielo slávne, veľkolepé, hrdé,
priateľom za more ďakovať sa bude.*

*A keď tam zaletí veľká naša vďaka,
bude nás tu čakať prestavba „zboráka“.*

*Nech sa dielo zdará, modlime sa pekne,
nech naša základná škola nezanikne.*

*Vari sa nedáme zahanbiť kamošom,
/: nech škola vyrastie na pozemku našom :/.*

*Aby zbor prekvtal, fugoval od rána,
po dlhom hľadaní naši sme kaplána.*

*Kaplán je mladučký, vekom pokročilý,
sestry na filiách si ho obľúbili.*

Aj ofery stúpili, každý si prečítal,
čo nový Spravodaj v oznamoch napísal.

A čo je novota, ktorá sa ujala,
vybrať si na službách nedeľných farára.

Jeden je klasický, druhý modernejší,
/: na klasikov čaká obed pokojnejší :/.

Nieto čo závidieť kantorke Marienke,
starosti pribudli, odmeny má tenké.

Vyhráva v kostole, s detičkami spieva
a keď jej zvýši čas, nacvičuje SHEVA.

Prečo sa nahnevá, občas si zadupe?
/: Musí obskakovať troch chlapov v chalupe :/.

Dve mladé lákadlá z Ameriky prišli,
slabo sa snažili, mužov si nenašli.

Behajú, plávajú, futbal hrá Erika,
vraj ju už za morom mladý priateľ čaká.

Aj druhej už bili hodiny trenčianske,
pilne sa učila na skúšky fárarske.

Každý deň trénuje, v zime bez kožucha,
/: beží aj po daždi, a stále je Suchá :/.

A ešte záverom, pár slov o mládeži,
internet – budúcnosť, svet pri nohách leží.

Jazykovo zdatní, problémy nemajú,
za more k priateľom – návštevy vracajú.

Večerné kúpania, kinoklub, besedy,
výlety, volejbal – nik doma nesedi.

Aby pri stretnutiach zbytočne nestáli,
do zborovej siene sedačku zohnali.

A že sú veselí, že sa chcú zabaviť,
podujali sa nám dnes VEČER pripraviť.

Tak vám ďakujeme, prišli sme sem radi,
/: a nech vás kritika hŕupých neodradí :!!!

Pozdrav Diakovej

Diakovskí evanjelici po službách Božích 29. mája 2005

Vážená pani kapláňka, milí bratia a sestry!

Dovoľte mi, aby som vás srdečne pozdravil v mene svojom i v mene obyvateľov obce Diaková, ktorá je jednou z filií nášho martinského cirkevného zboru. Zároveň by som vás chcel v krátkosti oboznámiť s históriou našej obce.

Diaková je od mesta Martin vzdialená necelých 5 kilometrov a susedí s dedinami Dražkovce, Záborie, Sklabiňa, Sklabinský Podzámok a s mestom Martin. Diaková patrí medzi najstaršie turčianske dediny, pretože vznikla odčlenením sa od svojej materskej obce Sklabiňa, ktorá patrila k najľudnatejším dedinám v Turci. Prvá písomná zmienka o Diakovej je z roku 1348 a svoje pomenovanie dostala po prvom zemianskom vlastníkovi, ktorým bol notár župana Donča – literát Pavol zo Zorkoviec. Pre latinský termín literát sa používalo slovo „diák“, ktoré v stredoveku označovalo učenca čiže človeka znalého písma.

Diaková bola malou poddanskou dedinou, nemohla sa vymaniť zo závislosti od Sklabinského hradu. Spolu s hradom po bitke pri Moháči pripadla silnému rodu Révaiovcov. V tomto období na Sklabinskom hrade sídlil uhorský vicepalatín František Révai, ktorý mal veľký záujem o reformačné myšlienky. V roku 1530 sa zúčastnil na sneme v Augsburgu, dopisoval si s Dr. Martinom Lutherom a podporoval reformáciu medzi svojimi poddanými v celom Turci. Evanjelické zbory vznikali jednoduchým spôsobom tak, že celé katolícke farnosti sa spolu s kňazmi pridali k reformácii. Diaková sa tak v roku 1582 stala súčasťou evanjelickej zboru vo Svätej Helene, ktorá je dnes súčasťou Dražkoviec. Evanjelici si tu v roku 1611 k pôvodnej kaplnke, tvoriacej dnes sakristiu, postavili dnešný kostol. Tento kostol používali až do roku 1709, keď cisársky generál Heister zaberal evanjelicke kostoly a jeho vojská vyhnali zo svätohelenskej fary vtedajšieho evanjelickeho fára Imricha Rutkaia. Od roku 1710 sa kostol vo Svätej Helene stal katolíckym. Až po vydaní Tolerančného patentu v roku 1781 sa stala Diaková jednou z filií evanjelickej cirkvi turčianskosvätomartinskej.

Od reformačných čias až po súčasnosť si Diaková zachovala svoj protestantský charakter, Diakovčania sa vždy hrdó hlásili k svojej evanjelickej cirkvi a pravidelne sa zúčastňovali a zúčastňujú na jej náboženských obradoch. Napríklad v roku 1790 žilo v našej obci 129 obyvateľov – všetko evanjelici, v roku 1890 bolo zo 137 obyvateľov 109 evanjelikov a dnes sa k našej cirkvi hlási 174 z 235 obyvateľov (74 %).

V minulosti v Diakovej existovalo Združenie evanjelickej mládeže, ktoré bolo založené v roku 1948 a malo 17 členov, ženy sa zapojili do činnosti Jednoty evanjelických žien v Dražkovciach, kde nacvičovali rôzne divadelné predstavenia, začali sa odoberať časopisy: Cirkevné listy, Jednota a Evanjelický posol spod Tatier. Prvým diakovským presbyterom bol Pavol Ivaška, dnes našu fíliu zastupuje Želmíra Murčeková, ktorá je presbyterkou 20 rokov a Vilma Tupá 5 rokov. Aj keď sa v našej obci nikdy nenachádzal žiadny svätostánok, aj tak sa služby Božie konali počas pôstu a adventu priamo v obci, a to najprv v starom dome Ďanovských, neskôr dlhé roky u Pauly Kohútovej a od roku 1990 na obecnom úrade, kde sa stretávajú naši evanjelici každú druhú nedeľu.

Na záver mi dovoľte, milí bratia a sestry, aby som sa vám poďakoval v mene všetkých diakovských evanjelikov za dobré vzájomné vzťahy, ktoré sa – dúfam – i naďalej budú rozvíjať, a poprial vám všetkým veľa Božej milosti, pokoja a požehnaní.

PRIHOVOR STAROSTU OBCE DIAKOVÁ, PAEDDR. BRANISLAVA KOHÚTA, NA SLUŽBÁCH BOŽÍCH
V EV. A. V. KOSTOLE V MARTINE 29. MÁJA 2005

VIAC AKO JAZYKOVÝ KURZ

Hodiny plánovania, organizovania, stretnutí a modlitieb sa naplnili, keď skupina 20 Američanov z troch štátov, Kalifornie, Illinois a Severnej Dakoty, prišla do Martina, aby učila angličtinu od 4. do 15. júla 2005. Ich cieľom bolo učiť angličtinu a zároveň chceli rozdávať Božiu lásku študentom, ktorých učili.

Je úžasné, že ľudia, ktorí sa predtým nepoznali, prišli, aby slúžili Bohu, pretože to považovali za veľmi potrebné. Kristine Blankendaal, ktorá bola jednou z lektoriek, poznamenala, že úspech ich misie je priamo úmerný túžbe študentov naučiť sa po anglicky a túžbe učiteľa slúžiť.

Po otvorení kurzu, keď sa študenti predstavili, lektori ich rozdelili do troch skupín podľa znalosti angličtiny. Kruh, ktorý vytvorili ako noví americkí a slovenskí priatelia, symbolizoval jednotu, ktorú sa lektori aj študenti snažili zachovať počas celého kurzu.

Keďže pomer lektorov a študentov bol nízky, lektori sa mohli študentom venovať individuálne a v malých skupinkách. Na výučbu používali pracovné listy, rozličné jazykové hry, ale aj piesne, scénky a spontánne prejavy. Lektori sa so študentmi rozprávali aj počas prestávok, mnohých navštívili i doma a chodili s nimi na výlety. Okrem abecedy a minulých príchastí sa študenti mohli veľa dozvedieť aj o živote, zvykoch, sviatkoch a kultúre amerických lektorov. Mnohí zo študentov povedali: „Ďakujeme za vašu snahu a lásku.“

Po kurze sa všetci znovu vrátili do svojich domovov, ale spomienky na priateľskú atmosféru, úprimnosť a otvorenosť a nové znalosti angličtiny budú aj v budúcnosti vydávať svedectvo o tom, ako sa môžu ľudia z rozličných kultúr spolu učiť, spoznávať a rásť. Sme Pánu Bohu vďační za lektorov, ktorí sú každý rok ochotní obetovať svoj čas a prísť na Slovensko, aby učili angličtinu, a dúfame, že ich pobyt v Martine je pre nich aspoň takým obohatením ako pre našich študentov.

www.bsmt.sk

ČO SA ZA MLADA NAUČÍŠ...

(Kurz anglického jazyka pre žiakov Evanjelickej základnej školy v Martine)

Súčasní a budúci žiaci Evanjelickej základnej školy v Martine sa počas letných prázdnin zúčastnili na anglickom kurze. Budúci prváčikovia sa po anglicky učili od 4. do 8. júla a budúci druháci sa v angličtine zlepšovali od 11. do 15. júla. Lektori prišli zo zboru College Church vo Wheatone v Illinois a vedúcou skupiny bola Jessica Hoesmer zo zboru Woodland Hills Church v St. Paul v Minnesote.

Lektori sa pri vyučovaní angličtiny sústredili na tri tematické okruhy: *vedu, tvorivé dielne a príbehy*. V rámci vedy sa deti učili o vode a motoroch. Vyrábali motorizované ventilátory, perá a chrobáky a fúkali bublinky. Počas tvorivých dielní deti maľovali, modelovali, vyrábali bábky a robili rozličné iné aktivity. Cez príbehy sa deti učili o vodných zvieratkách a domácich miláčikoch. Toto všetko samozrejme prebiehalo v angličtine. Okrem príbehov o zvieratkách sa preberali aj biblické príbehy, ktoré sa najprv čítali po anglicky a potom boli pretlmočené do slovenčiny. Deti sa pomocou hier naučili pozdravy, rozličné piesne, mená zvierat a jednoduché vety.

Obidve skupiny detí pripravili v posledný deň vyučovania záverečný program pre rodičov, kde im ukázali svoje výrobky, zaspievali anglické piesne a predvedli im, čo sa na anglickom kurze naučili. Bolo jedinečným zážitkom vidieť našich amerických priateľov v akcii a snahu detí komunikovať s nimi.

Sme vďační za ochotu ľudí, ktorí k nám prichádzajú z takej diaľky, aby naše deti obohatili o dary, ktoré majú nevýslovnú cenu.

www.bsmt.sk

PRÍĎ A VIĎ!

(Letná biblická škola 2005 v Martine)

Od 18. do 22. júla 2005 Memorandové námestie znovu ožilo veselým ruchom, keď sem každodenne prichádzalo viac ako 430 detí z Martina a okolitých dedín. Letná biblická škola sa tento rok v Martine organizovala už po piatykrát. Naši americkí priatelia z 12 zborov ju usilovne pripravovali už dávno pred jej začiatkom. Ich znalosti a skúsenosti s prácou s deťmi a ochotná pomoc zo strany mladých zo slovenských zborov umožnili Biblickej škole uskutočniť pozoruhodný projekt.

Deti sa každé ráno stretávali na dvoch miestach – v sieni evanjelického zboru a v telocvični evanjelickej základnej školy. Tu si spolu zaspievali a pozreli si scénku, ktorá tvorila základ pre prácu s biblickým príbehom na ten deň. Potom sa deti rozdelili do skupín podľa veku a spolu so svojimi učiteľmi, tlmočníkmi a pomocníkmi sa venovali biblickým príbehom, vonku hrali rozličné hry a v tvorivých dielniach si skúšali svoju zručnosť.

Vďaka finančnej podpore mesta Martin

sa záverečný program tento rok mohol uskutočniť na Memorandovom námestí pred evanjelickým kostolom. Takýmto spôsobom sa o Letnej biblickej škole mohli viac dozvedieť nielen rodičia detí, ktoré sa na nej zúčastnili, ale aj široká verejnosť. Okrem programu na námestí sa týždeň slávnostne ukončil i počas služieb Božích v evanjelickom kostole. Ich hlavnou témou bolo „prísť a vidieť“, zažiť, aký je vlastne skutočný život kresťana.

Sme vďační, že aj tento rok sa mohlo na Letnej biblickej škole zúčastniť toľko detí. Sme Pánu Bohu vďační za všetky pozhnanania, ktorými obdaril nielen deti, ale aj ich učiteľov, tlmočníkov a pomocníkov. Dúfame, že semienka viery, ktoré boli zasiate počas tohto týždňa, budú mať z čoho čerpať aj v budúcnosti, aby mohli rásť a prinášať ovocie, a že k tomu prispievajú aj aktivity, ktoré sa majú začať v septembri v rámci projektu kresťanských detských klubov a stretnutí Awana.

www.bsmt.sk

Toto leto sa zavŕšil 5. ročník Letnej biblickej školy v Martine. Radosť a popularita, ktorá ju sprevádza, „nepozná hraníc“ (svedčí o tom viac ako 400 prihlásených detí) a je priam nákazlivá. Z vďačnosti za to krásne a dobré, čo môžu naše deti každé leto prežívať, sme sa po dohode s našimi americkými bratmi a sestrami rozhodli pripraviť pre deti podobnú Letnú biblickú školu na Ukrajine.

Aby sme ju mohli uskutočniť, nadviazali sme spoluprácu s ukrajinskou luteránskou cirkvou, ktorá je zastrešovaná a financovaná bavorskou luteránskou cirkvou. V celej Ukrajine je v súčasnosti okolo 3000 evanjelikov, ktorí sa stretávajú prevažne vo veľkých mestách, ako Odesa, Kyjev atď. Cieľom našej cesty bola práve Odesa, kde sme po dohovore s domácim farárom pripravili letný biblický tábor v dedine Novogradovka, filii odeského cirkevného zboru.

Cirkevný zbor v Novogradovke funguje necelý rok, takže našou úlohou bolo aj zviditeľniť luteránsku cirkev v prostredí, ktoré je prevažne ortodoxné. Služby Božie sa tu konajú raz do mesiaca a zúčastňuje sa na nich maximálne 20 veriacich. Stretávajú sa v pivnici jedného domu a modlia sa za oživenie viery vo svojej dedine. Nás prijali a privítali ako vypočutie svojich modlitieb a možno poznáte ten pocit, keď viete, že práve na tom mieste ste potrební a môžete byť niekomu užitoční.

Letná biblická škola prebiehala v budove základnej školy, ktorá je v schátranom stave. Každé otvorenie okna bolo rizikové, pretože sklo vypadávalo, rinčalo a ani ho nebolo čím pozametať. O vybavení školy sa v podstate ani nedá hovoriť, pretože v nej chýbali základné veci, ako papier, ceruzky, knihy či hudobné nástroje. V celej budove školy netiekla voda, záchody sa nachádzali iba vonku a po toaileto bolo priam nemožné umyť si ruky. Vodu, ktorú sme potrebovali na umytie rúk napr. zababraných od kriedy sme si kupovali a nosili so sebou. Tieto nepriaznivé vonkajšie pomery sme však radi prekonali, pretože všetko nám vynahradili veselí a vďačné deti, ktoré už po hodinu pred oficiálnym začiatkom každý deň netrpezlivo dupkali pred školou.

Začínali sme s 36 deťmi, ale hneď na dru-

UKRAJINA

hý deň sme museli skupiny uzatvoriť, pretože viac ako 60 detí by sme materiálovo ani fyzicky nezvládli. Celkom nás prekvapila smelosť a otvorenosť detí, keď napr. také troj-štvorročné deti vôbec neplakali za rodičmi a s jednou nafukovacou loptou a kriedami sa dokázali samostatne a pekne zabaviť. Staršie deti sa zase neokúňali pred všetkými povedať zlatý verš alebo modlitbu Pánovu. Pri práci s biblickými príbehmi sme veľmi ocenili našich pomocníkov, mládežníkov z Odesy. Biblický týždeň sme podobne ako u nás zavŕšili záverečným programom, ktorý bol pre Novogradovčanov asi najväčším zážitkom leta.

Sme nesmierne vďační za to, že nás Pán Boh učí prijímať aj dávať a že vďaka našim americkým bratom a sestram sa z programu Letnej biblickej školy mohli toto leto tešiť nielen naše deti, ale aj deti v Novogradovke na Ukrajine. Zároveň ďakujeme nášmu cirkevnému zboru, ako aj zborom v Príbovciach, Sučanoch a Blatnici za finančné dary a materiálnu pomoc, ktorými sa podieľali na uskutočnení tohto projektu.

NATÁLIA KACIANOVÁ

Krátkodobý misijný výlet do Ruska a Litvy

...ak poskytneteš hladnému, po čom sám túžiš, a nasýtiš strápeného, potom zažiarí tvoje svetlo v temnote a tvoja tma bude ako poludňajší jas. Izaiáš 58, 10

Spoločenstvo evanjelickej mládeže z Veľkého Slavkova zorganizovalo už niekoľko misijných návštev do zahraničia s cieľom podporiť miestne zbory v ich práci s mládežou, čo prispieva aj k prebudeniu misijného povedomia v našej cirkvi. Ako sa hovorí, lepšie je raz vidieť, ako 100-krát počuť. Preto sme sa koncom júna a začiatkom júla t. r. pripojili k týmto snahám a navštívili sme evanjelicke zbory v Litve a v Rusku. Našu skupinu viedol Michal Findra, ktorý bol už v tejto oblasti niekoľkokrát. Účastníkov cesty malo byť viac, nakoniec východ Slovenska zastupovala Oľga z Trebišova a stred Slovenska dvaja mláďenci z Martina.

Cieľom našej cesty bolo Rusko. Cestovali sme cez Poľsko a na polceste sme sa zastavili na dva dni v Litve v luteránskom zbore v mestečku Marjampole. Veľmi milo nás prijala mladá farsárska rodina a ich deti. Litva je pobaltská rovinatá krajina, plná jazier, s podobnou životnou úrovňou ako Slovensko, s 3 miliónmi obyvateľov. Z 90 % je to katolícka krajina, 1 % tvoria evanjelici – asi 19 000 členov. Štát cirkev nepodporuje, počas sovietskej okupácie do r. 1991 kostoly slúžili ako sklady a továrne. Cirkevný zbor Marjampole má teraz 300 členov, bohoslužby navštevuje asi 50 ľudí. Mládež sa v zbore na biblických hodinách nestretáva, len príležitostne divadelná skupina. Zbor časť priestorov prenajíma, bez cudzej pomoci by sa však nezaobišli. Pomáhajú im najmä Nóri, Dáni, Švédi a Nemci. Starší ľudia rozumejú po rusky, ale neradi spomínajú na minulé časy, pretože mnohí z nich strávili časť života vo vyhnanstve v Rusku. Mladí už po rusky nevedia hovoriť, len po anglicky. Cirkevný zbor administruje ešte dva kostoly, kde sa konajú bohoslužby raz za mesiac (Virbalis a Vištytis). Navštívili sme aj 300-tisícové mesto Kaunas a jeho cirkevný zbor. Usporiadali sme pre miestny zbor biblickú hodinu, kde sme im predstavili indukčnú metódu čítania Biblie (pozorovanie, in-

terpretácia, aplikácia). Posolstvo bolo zo Skutkov apoštolských, ktoré sme preberali po ceste. Na podporu zboru sme darovali skromný finančný príspevok.

Potom sme pokračovali cez Litvu, Lotyšsko, a Estónsko do Ruska. Po prekonaní ruskej hranice (po 5 hodinách) a vyplnení všetkých potvrdení sme večer docestovali do dedinky Tichkovi a ubytovali sa v kresťanskom centre (KC) „Istočnik“, ktoré leží 70 km od Petrohradu. KC patrí k zboru Bolšije Kolpany, ktorý eviduje 250 členov, 50 chodí na bohoslužby, z toho 15 mladých, ktorí sa stretávajú len veľmi sporadicky. V tomto centre sa každý týždeň cez leto konajú rôzne tábory. V čase nášho príchodu sa končil tábor pre deti z detského domova, organizovaný Američanmi. V druhej budove centra sme pomáhali na stavbe a venovali sme peniaze na dostavbu strechy. V nedeľu sme navštívili niekoľko cirkevných zborov Evanjelickej cirkvi Ingrie a Karélie (Svoricky, Chietamaki, Gubanic).

V Rusku je odluka cirkvi od štátu. V piatich zboroch si cirkevníci sami platia farárov. Táto oblasť má 80 zborov s 15 000 členmi. V desiatich z nich sú aj kostoly, ktoré existujú najmä vďaka podpore fínskej cirkvi. V oblasti žilo veľa Finov, ktorí sa venovali poľnohospodárstvu, no počas stalinského režimu boli mnohí odvečení a zahynuli na Sibíri. Niektoré zbory sú doteraz rusko-fínske, napríklad zbor Sv. Márie v Petrohrade. Mnohé kostoly sú schátrané, pretože v nich boli sklady a továrne.

Počas návštevy sme pripravili trojdňový biblický seminár pre mladých z okolia. Venovali sme sa biblickému štúdiu, teologickým témam o Duchu Svätom a večnosti, praktickým témam, ako učeníctvo, čistota, ako viesť skupinku a pod. Do neskorého večera bol večerný program (scény, hry a svedectvá), pretože sa stmievalo až po jednej hodine v noci. Niektorí mladí sa nám zverili aj s osobnými problémami, tak sme im mohli pomôcť v ich zápase viery.

Život v Rusku je fažký a komplikovaný, hlavne na dedinách, ktoré sú chudobné, bez kanalizácie, často odrezané od sveta, väčšina ľudí nie je zamestnaná, mnohé rodiny sú rozbité, poznačené alkoholizmom. Žijú len z toho, čo si dopestujú, niektoré rodiny majú malé hospodárstvo.

Na spiatocnej ceste sme sa zastavili v univerzitnom meste Tartu v Estónsku, kde sme prespali v rodine pastorky jedného protestantského zboru. Boli sme povzbudení ich prácou.

Naša cesta splnila svoj účel. Bol to požehnaný čas. Mohli sme lepšie spoznať samých seba, Božiu vôľu pre naše životy, Jeho blízkosť na ceste. Všetky komplikácie nás obišli. Boli sme inšpirovaní ľuďmi, ktorých sme stretli.

Dakujeme za vaše modlitby a podporu – finančnú alebo morálnu. Službu a pomoc, ktorú vnímame ako potrebnú v danej oblasti, je systematická práca. Na to je potrebný dlhodobější pobyt – niekoľko mesiacov až rok. Našu úlohu vidíme skôr v rovine osobnej duchovnej podpory a povzbudení pre ich život s Bohom, aby neboli odkázaní len na pomoc druhých.

O kresťanské akcie, tábory a hostí v Rusku nie je núdza. Do Ruska príde manželský pár zo Slovenska, ktorý bude slúžiť v danej oblasti. Kto by mal záujem navštíviť Rusko a spoznať situáciu bližšie, v auguste budúceho roka KC „Istočnik“ plánuje medzinárodný fínsko-rusko-slovenský tábor. V Litve je podobná situácia (návštev veľa, dlhodobejšej pomoci málo). Význam by mal aj pravidelný týždenný tábor, ktorý by sa konal každý rok v angličtine: prejavili o takéto podujatie záujem. Mohlo by byť spojené aj s inými aktivitami.

Dalším záverom, ktorý vnímame ako veľmi aktuálny, je šíriť misijné povedomie medzi bratmi a sestrami v našich zboroch. Ak chceme byť živou cirkvou, potrebujeme rozmýšľať misijne, nebyť a nežiť tu len sami pre seba, ale pomáhať tým, ktorí potrebujú našu pomoc. Pobyt, ktorí sme s pomocou Božou absolvovali, nám pomohol byť vďačnejšími za to, čo máme u nás.

Prosíme, modlite sa za misiu v Rusku a Litve a skúmajte, či si Pán Boh práve vás nevybral na svoje dielo kdekoľvek za hranicami vlasti.

TOMÁŠ MICHALÍK

O návšteve našich mladých v partnerskom cirkevnom zbore v Južnej Kórei

Dobrá správa z ďalekej krajiny je ako studená voda pre unaveného človeka.

Príslovia 25, 5

V dňoch 2. – 11. augusta tohto roku vďaka modlitebnej a finančnej podpore nášho cirkevného zboru i partnerských zborov v zahraničí absolvovala šesťčlenná skupina mladých z nášho zboru výmenný pobyt v presbyteriánskom (reformovanom) cirkevnom zbore Dongan v Souli, v Južnej Kórei. Cieľom našej návštevy bolo bližšie spoznať tento cirkevný zbor, kresťanskú cirkev a kultúru našich bratov a sestier v tejto krajine a prezentovať náš cirkevný zbor a cirkev, aby sa spolupráca medzi zborní utužila a zároveň skonkretizovala v oblasti misie. Naším cieľom bolo zistiť možnosti spolupráce, ktorú začali naši kórejskí bratia a sestry z Donganu už vo februári minulého roku, keď okrem zborov v Čechách a Poľsku krátkodobu navštívili náš zbor.

Chceli by sme vás stručne informovať o niektorých hlavných poznatkoch z našej desaťdňovej návštevy. Zároveň spracúvame nemalé množstvo videozáznamov, fotografií a myšlienok z Kórey, aby sme vám ich mohli hlbšie prezentovať. Z kórejskej i našej strany pripravujeme pre potreby našich cirkví brožúrku v slovenskom a kórejskom jazyku, ktorá bude obsahovať poznatky a skúsenosti z tejto cesty a doterajšej spolupráce.

Päťdesiatročný reformovaný cirkevný zbor Dongan v centre hlavného mesta Južnej Kórey má 5 000 členov, ktorí sa aktívne zúčastňujú na jeho práci a živote. Takmer polovicu zboru tvoria mladí ľudia, z ktorých väčšina študuje na rôznych univerzitách v Souli. Hlavnou úlohou Donganu je realizácia Božieho kráľovstva na tejto zemi prostredníctvom laických misionárov a pracovníkov. Dongan má svoju víziu napísanú na jednej z predných chrámových stien: liečenie a oživenie (hriešnikov), duchovný rast svojich členov, odovzdávanie budúcim generáciám krásne a morálne hodnotné dedičstvo. Hlavný vchod do tohto najväčšieho chrámového priestoru sa nachádza na trefom zo štyroch poschodí budovy kostola. Ostatné menšie miestnosti slúžia tiež na služby Božie, detskú besiedku, stretnutia dorastu a mládeže, presbyterstva, stretnutia spevokolov a hudobných skupín. Sú tam aj kancelárie pre farárov, kaplánov a laických pracovníkov. Na prvom poschodí sa nachádza jedáleň s kuchyňou, knihkupectvo a kaviarňička, na prízemí základná škola, telocvičňa a parkoviško.

V zbore je rušno takmer 24 hodín denne. Každé ráno o piatej hodine sú v hlavnom chráme modlitby, mladí často nacvičujú piesne a hudbu do neskorkej noci. V nedeľu medzi 7.30 a 15.30 h sa koná pätoro hlavných služieb Božích (dvoje tradičné, jedny worshipové, jedny mládežnícke, jedny anglické) a jedny večerné služby Božie, ktoré navštevujú všetci presbyteri. Na večerných službách Božích sme zaspievali mládežnícku pieseň, premietli foto-video prezentáciu nášho zboru, ktorú pripravila Gina, a kaplánka Katka v kázni priblížila dianie v našom cirkevnom zbore a cirkvi. Desať vekovo rozdelených skupín od dojcát cez základnú školu má v dopoludňajšom nedeľnom čase detskú besiedku. K dispozícii sú aj služby Božie pre postihnutých a anglické služby Božie pre deti. Po mládežníckych službách Božích, ktoré trvajú od 13.30 do 15.30 h a na ktorých sme tiež vystúpili, sa mládež delí do desiatich vekových skupín po sto a viac členov. Tieto majú spoločný duchovný program v skupinách, ako aj ďalšie delenie do buniek po piatich mladých ľuďoch, ktorí sa modlitbe navzájom podporujú. V priebehu týždňa sa stretáva jedenásť mužských a jedenásť ženských vekovo rozdelených biblických skupín.

Zbor kladie dôraz na vyučovanie všetkých svojich členov. Každý člen dostane základné biblické a teologické vzdelanie o členstve v zbore, ako aj ďalšiu prípravu, keď sa chce stať vedúcim alebo učiteľom v určitej skupine. Tieto základné náuky vyučujú teológovia. Desať týždňov v roku sa koná desať stretnutí, tzv. Škola pre vedúcich, ktorú vyučujú farári. Člen každej mládežníckej skupiny absolvuje štvortýždňovú prípravu so svojim vedúcim predtým ako sa zapojí do mládežníckych stretnutí. Skúsenosť o vzdelávaní sa tak odovzdáva z generácie na generáciu.

Šesťčlenný tím z Martina: Tomáš Michalík, Janka (Gina) a Karol Figurovci, Janka Kušmíreková, Martin Tkáč, Katka Suchá, kórejský sprievodca a prekladateľ žijúci a študujúci v Prahe Hyun-Woo Lee medzi kórejskými priateľmi

V zbere pracuje deväť farárov (jeden hlavný, štyria pre rôzne oblasti Soulu, jeden pre medzinárodné vzťahy, jeden pre mládež, jeden pre deti a dorast, jedna pre medzinárodných členov), 26 kaplánov (z toho 7 na plný úväzok a 21 na polúväzok, pretože sú ešte študentmi teológie; z nich 11 pracuje s deťmi po stredoškolských a 11 s univerzitnými študentmi, dvaja navštevujú domácnosti, jeden má na starosti konzultácie, jeden modlitby a manželské páry). Dvadsaťtri ďalších pracovníkov na plný úväzok tvoria napríklad sekretárky, vodič, kuchárky, upratovači, vrátnici atď. Dobrovoľníci sa nedajú presne zrátať, pretože systém funguje tak, aby sa každý člen mal možnosť zapojiť do života zboru. Zbor je financovaný výlučne na základe zbierok a z desiatku príjmov každého člena zboru. O platoch zamestnancov zboru rozhoduje hlavný farár s kurátormi, ktorí tvoria zákonodarný orgán. Presbyterstvo ako vykonávací orgán má posledné slovo vo finančných otázkach. Presbyteri volia kurátorov, ktorí majú na starosti víziu zboru a sú mostom medzi presbytermi a farármi. Sme radi, že si na nás našiel čas aj hlavný farár Hyung Joon Kim, ktorému sme odovzdali pozdravy a dary z nášho zboru, medzi ktorými bola už tradične krásne vyšívaná dečka od našich šikovných sestier.

Zbor Dongan spolupracuje s kresťanskými naddenominačnými spoločenstvami, ktoré sú vytvorené na univerzitách. Mladí ľudia z Donganu sa zapájajú do misijných projektov v Japonsku, Číne, Tibete, Kambodži, Vietname a teraz už aj u nás v Európe. Cez leto po skupinách pomáhajú starším občanom na dedinách pri rôznych prácach na poli. My sme s nimi boli oberať na naše pomery obrovské feferónky. Mladí pomáhajú postihnutým mladým ľuďom a núdnym s opravami domov, čistia ulice atď.

Podľa registrácie z 25 miliónov občanov Južnej Kórey sa polovica hlási k určitej náboženskej viere. Kresťania tvoria 25 % týchto občanov. Kórejská kresťanská protestantská cirkev, ktorá sa stala hlavným prúdom kresťanstva v Kórei, má krátku históriu – 120 rokov. Reformovaní, metodistickí i ďalší misionári z USA prišli do Kórey koncom 19. storočia a založili dodnes významné nemocnice a školy. Kórejský národ si váži tieto osobnosti, pozná ich príbehy a navštevuje cintoríny, kde sú pochovaní. V Kórei aj dnes prevláda budhizmus (od 4. storočia; v 7. – 14. storočí bol štátnym náboženstvom). Konfucionizmus (ktorý tu bol už pred budhizmom) sa stal oficiálnou ideológiou od 14. do 19. storočia. Mal vplyv na vzdelávanie, spoločenské obrady a sociálnu administratívu. Tento filozoficko-náboženský smer dáva dôraz na dobré vedenie rodiny a spoločnosti. Historický kontext šamanizmu (primitívne náboženstvo bez štruktúry, ktoré preniká do života ľudí cez folklór a zvyky) spolu s budhizmom dodnes ovplyvňujú vzťah kresťanov k Bohu a človeka k človeku. Nábožnosť ľudí vyjadruje modlitebné uctievanie Ježiša Krista, ako aj úctu k autoritám a hierarchii v cirkvi. Prejav úcty si však možno všimnúť všade. Kľaňanie sa navzájom ako pozdrav medzi ľuďmi, vyzúvanie topánok a bosé nohy v príbytkoch, jedenie paličkami v tureckom sede pri nízuckých stolíkoch a z mnohých mištičiek, z ktorých každá má svoje miesto. Uctivosť na nás silno pôsobila ako hlavná charakteristika kórejských ľudí, ich životného štýlu a viery.

Okrem historických budhistických chrámov, konfucianistickej školy a kresťanských misionárskych memoriálov sme navštívili aj teologickú presbyteriánsku fakultu, vydavateľstvo kresťanských novín a ženskú spoločnosť v Soule. Teologická fakulta za sto rokov vychovala 20 000 vedúcich cirkvi a poskytuje špecializáciu v cirkevnej hudbe a svetovej misii. Aj kresťanské noviny majú viacstoročnú históriu. Zatiaľ čo do roku 1990 bolo v Južnej Kórei šesť redakcií, dnes vychádza 100 druhov kresťanských novín aj preto, že kresťanská cirkev má približne 200 denominácií. Aj keď 70 % reformovanej cirkvi tvoria ženy, atmosféra v cirkvi je konzervatívna. Iba za posledných 11 rokov sa mohli stať farárkami a minulý rok sa prvýkrát stala žena členkou synody (podobný orgán ako v našej ECAV). Ženská organizácia, ktorá má miesto všade tam, kde pracuje reformovaná cirkev, je objektom rešpektu, pretože administratívne a finančne podporuje a riadi misiu v Kórei (armáda, poľnohospodárstvo, mládež, nemocnice) aj v 22 zemiach, kde má 24 misionárov. Jedným z nich je brat farár Jong Sil Lee v kórejskom zbore v Prahe, vďaka ktorému sa rozbehla aj naša spolupráca so zborom Dongan. Jeho 22-ročný syn Hyun-Woo Lee, ktorý žije a študuje v Prahe, bol našim hlavným sprievodcom a prekladateľom v Kórei. Ženská organizácia podporuje aj vzdelávanie (semináre a konferencie, ktoré sa konajú v sídle organizácie, školu pre ženy atď.) a službu (telesne postihnutým, bezdomovcom, opusteným a utečencom zo Severnej Kórey).

Našu ďalšiu spoluprácu plánujeme prehĺbiť návštevou niekoľkých mladých členov z kórejského zboru vo februári budúceho roku u nás. Tentokrát sa Kórejci chcú sústrediť hlavne na spoznanie nášho zboru a cirkvi na Slovensku. Potom by sme chceli pripraviť konkrétny projekt misie, na ktorom by sa podieľali oba zbory. Tiež sme prezentovali prácu našej biblickej a základnej školy a narvhlí sme možnosť spolupráce v oblasti výmeny profesorov medzi oboma krajinami.

Ďakujeme za vašu modlitebnú a finančnú podporu, aj za vašu pripravenosť inšpirovať sa novými poznatkami a skúsenosťami, ktoré sme vám priniesli. Je úžasné spoznávať, že kresťanstvo má veľa spoločného všade na svete – ľudia dokážu kvôli viere v Krista prekonať aj zároveň rešpektovať rozdielnosť medzi sebou a svojimi krajinami. Naš slovenský tím sa mohol presvedčiť, že Kórejci majú stále niečo na programe (pracujú) a spia len tri-štyri hodiny v noci. Tak sme totiž prežili väčšinu nášho krátkeho pobytu. Pristúpili sme na tento režim kvôli spoločnej vízií spoznávania a spolupráce, ktorá nás ako kresťanov silno oslovila. Veríme, že aj takéto skúsenosti a poznatky nás inšpirujú pre zodpovednú službu v našich vlastných zboroch a v cirkvi. Požehnanie, ktoré sme navzájom prijali, nás zaväzuje brať vieru vážne a nebať sa prekonať problémy v nepriaznivých systénoch či podmienkach.

Na záver ešte myšlienka, ktorá bola silným prejavom medzi bratmi a sestrami v Južnej Kórei: *Modlitba nie je len viera. Je to aj dôvod pre oživenie a rast cirkvi.*

Tešíme sa, že aj v našom zbere môžeme rásť na duchu a modliť sa za oživenie cirkvi cez službu, vzdelávanie a misiu.

KATKA SUCHÁ

ČAS KONSOLIDÁCIE A NOVÝCH VÝZIEV

Keď sme sa spolu s manželkou Katkou prisťahovali v roku 2002 do Martina a začali pracovať v Biblickej škole, netušil som, čo na mňa v blízkej budúcnosti čaká. Pri večerných rozhovoroch síce občas padla poznámka o tom, že niekto bude musieť byť riaditeľom Biblickej školy počas Adrianovej a Bohdanovej neprítomnosti, no v daných chvíľach som nepociťoval potrebu vyvodzovať z tejto poznámky osobné dôsledky. Postupne mi však dochádzalo, že sa tomuto údelu či „požehnaníu“ asi nedokážem vyhnúť.

Už keď som v roku 2002 začal učiť dogmatiku na Biblickej škole a iné predmety na Žilinskej univerzite, mal som pocit, že som nastúpil do rozbehnutého vlaku. Ten pocit sa ešte umocnil, keď som od 1. augusta tohto roku začal triediť papiere a reorganizovať knihy v riaditeľskej kancelárii. Začal som sa ponárať do množstva rozbehnutých projektov, komunikovať s našimi partnermi, ujasňovať si víziu ďalšej práce školy na obdobie, ktoré je pred nami. Tento proces sa mi od začiatku javil ako zaujímavý a vzrušujúci, no jeho komplexnosť ma zároveň uvádzala do rozpakov a neistoty. Ako hovoria Američania, „it is a mixed blessing“ (je to zmiešané požehnanie). Robím niečo, na čom mi záleží a čo mi dáva priestor na realizáciu, ale tiež niečo, čo ma vyčerpáva a uberá mi z času, ktorý by som venoval štúdiu a prednáškam.

Sebareflexia je dôležitá, ale skončiť pri nej by znamenalo uviaznuť v narcisizme či v akejsi zvláštnej forme sladkej sebaľúti. Predstavím vám radšej v krátkosti zásady a priority práce Biblickej školy na ďalšie obdobie (tri roky?), ako ich vidím ja.

1. Biblická škola bude verne po-

kračovať vo svojom poslaní: „Motivovať ľudí, aby poznali Pravdu a stali sa slobodnými (v Kristovi) pre službu druhým“ (J 8 , 32). O toto sa s Božou pomocou budeme všetci – celý tím – zasadzovať.

2. Chceme, aby sme toto svoje poslanie aj naďalej plnili najmä prostredníctvom „evanjeliového“ či „evanjelického“ vyučovania. Pravdu poznávame, sme ňou premieňaní a šírieme ju ďalej v prvom rade v moci Kristovho evanjelia, ktoré vnímam ako jadro a vrcholný moment Božieho posolstva, Božieho sklonenia sa k nám. Toto bol aj ostane náš základný vykladačský princíp Písma, ako aj vieroučnej tradície.

3. Aby sme boli „akcieschopní“, t. j. aby sme aj my, pracovníci školy, boli slobodní v Kristovi pre službu druhým v súlade s poslaním, ktoré je opísané v prvých dvoch bodoch, potrebujeme spolu rásť ako spoločenstvo. To znamená, že nás čaká intenzívnejšie budovanie tímu, rast spolu ako organizmu, tela Kristovho. Dakujeme Bohu za to, že v tejto dôležitej úlohe nám od septembra bude pomáhať aj náš nový „spirituál“, študentský farár František Korečko.

4. Akcieschopný tím, pevne zomknutý v spoločnej službe s jednotným poslaním, bude lepšie pripravený venovať sa duchovnému vývoju a budovaniu spoločenstva aj medzi našimi študentmi. Evanjelium neposkytuje informáciu, ale spôsobuje v ľuďoch transformáciu. Táto transformácia a rast vo viere potrebujú svoj kontext – celkom konkrétne ľudské vzťahy uprostred spoločenstva Božích detí. Akademická časť nášho programu pôjde takto ruka v ruke s pastorálnou.

5. Biblická škola je súčasťou komunity veriacich, evanjelikov v Martine. Užšiu spoluprácu a efektívnejšiu komunikáciu medzi školou a zborom pokladám za celkom normálnu a nevyhnutnú vec. Myslím, že sa potrebujeme učiť jeden druhému načúvať, venovať pozornosť radostiam a starostiam toho druhého – veď sme súčasťou jedného tela a naša služba, hoci môže mať inú formu, je tomu istému Pánovi. Táto spolupráca sa zintenzívni a prehĺbi nielen vďaka našim dobrým predsa vzatiam, ale aj vďaka potrebe praxe našich študentov zo Žiliny. Pod vedením spirituála a vyučujúcich sa budú podieľať predovšetkým na práci s deťmi a mládežou v zbere – najmä martinskom, ale aj v iných zboroch.

6. Značnú časť nášho úsilia – zo strany zboru i Biblickej školy – bude v najbližších rokoch potrebné venovať budovaniu Evanjelickej základnej školy v Martine. Toto nie je úloha len pre našich priateľov z USA. Toto je v prvom rade naša úloha. Je to naša škola a budú do nej chodiť naše deti a naši vnuci a vnučky, a preto pokladám za prvoradé venovať tomuto slubnému projektu mnoho z našich zdrojov a modlitieb.

7. Biblická škola vznikla preto, lebo vízia, ktorú Boh dal ľuďom tu na Slovensku, začala horieť v srdciach ľudí ďaleko za oceánom. Na toto chceme pamätať a chceme zostať vďační svojim bratom a sestrám, ktorí pochopili, že ľud Boží – cirkev – nepozná hranice miest, štátov, ba ani kontinentov. Tieto vzťahy chceme ďalej pestovať a prehĺbovať. Plynie z nich požehnanie pre nás aj pre našich partnerov. Zároveň si uvedomujeme, že brána príležitostí pre službu je otvorená dokonárán a ak chceme využiť aspoň zlomok z toho, čo sa nám ponúka, je po-

trebné ďalej rozširovať základňu podpory, partnerstva a sponzorstva.

8. Čo sme dostali, dostali sme preto, aby sme mohli dávať ďalej. Dostal sa naša služba obmedzovala len na ľudí zo Slovenska. Teraz je čas, aby sme začali pomáhať ľuďom, ktorí majú ešte omnoho menej, ako máme my. Prvým takýmto krokom bola krátkodobá misia Biblickej školy na Ukrajine. Tím deviatich ľudí počas druhého augustového týždňa usporiadal pre deti v dedinke Novogradovka (blízko Odesy) letnú biblickú školu – veľmi podobnú tej, akú pre nás robia naši priatelia zo St. Andrews. Možností je viac, potreba je veľká! My ľudia sa však neradi lúčime, neradi sa vzdávame svojich privilégií a darov. Viem však jedno: Ak sa ne naučíme rozdávať z toho, čo sme prijali, postupne zabudneme na svoje poslanie a namiesto Kristovi budeme slúžiť svojim bruchám. Nikdy sa ne naučíme, čo je to radosť z darovania, čo je to zodpovednosť za telo Kristovo v širšom meradle, čo je to solidarita s núdznými. Nech nás Boh ochráni od toho, aby sme sa stali „bohatými chudákmi“, ktorí svoju chudobu ducha a tvrdé, neochotné srdce maskujú prázdnyimi výhovorkami.

Práce je mnoho, možnosti sú na každom kroku, ba aj pracovníkov je dosť. Ostáva už len to všetko múdro zorganizovať, aby sa dary všetkých mohli rozvinúť na Božiu slávu a pre dobro ľudí. Božia dobrotivosť nám k tomu vytvorila všetky predpoklady. Nechýbajú základné materiálne ani ľudské zdroje. Je tu chuť a nadšenie.

Nech nám Boh pomáha ostať vernými vo svojom povolaní.

MICHAL VALČO

Michalovi Valčovi, od 1. 8. 2005 novému riaditeľovi Biblickej školy, želáme v mene našich čitateľov veľa Božieho požehnanja v jeho zodpovednej práci.

MARTINSKÝ EVANJELIK

Už ako malé dievča som chcela byť „pani učiteľkou“

Volám sa Zuzana Medvedová a pochádzam z Dudiniec. Od septembra 2005 sa mám stať jednou z učiteľiek, ktoré budú sprevádzať nových prváčikov ich školským obdobím života. Budeme sa spolu učiť a spoznávať veľa nového a dôležitého pre ich budúci život. Dôležité je aj to, že sa im budeme všetci na našej evanjelickej základnej škole snažiť ukázať tú pravú a správnu cestu životom. Želáme si, aby spoznali nášho Pána a Spasiteľa Ježiša Krista, a tak sa mohli stať nielen vzdelanými, ale aj citlivými ľuďmi.

Pri výbere svojho povolania som dlho rozmýšľať nemusela. Už ako malé dievča som chcela byť „pani učiteľkou“, a tak vyzerali aj moje detské hry. Všetky deti naokolo boli mojimi „obetami“. Po skončení základnej školy som študovala na Strednej pedagogickej škole v Leviciach, odbor vychovávateľstvo. Po jej ukončení som ďalej pokračovala na Univerzite Mateja Bela v Banskej Bystrici. Vo 4. ročníku som začala učiť teóriu hudby na Základnej umeleckej škole v Dudinciach. Učila som i počas materskej dovolenky a aj po nástupe do zamestnania. Pracovala som ako učiteľka na Základnej škole v Hontianskych Moravciach.

Počas mojich školských rokov som sa učila hrať na klavír. Najprv súkromne, neskôr som pokračovala na strednej škole, kde som sa učila hrať aj na zobcovú flautu. Základnú aj strednú školu som reprezentovala v atletických súťažiach, najmä v skoku do výšky.

V súčasnosti bývam aj so svojou rodinkou v Sučanoch. Mne a môjmu manželovi Rasťovi Pán Boh požehnal dve krásne deti: Zuzku (7 r.) a Rasťika (2 r.). Zuzička chodí do 1. ročníka v našej EZŠ a Rasťík do škôlky v Sučanoch. Manžel podniká.

S manželom a deťmi sme sa snažili byť aj aktívnymi členmi nášho domáceho Evanjelického. a. v. cirkevného zboru v Dudinciach. Spievala som v zbere, mala som na starosti zborovú nástenku a spolu s manželom sme slúžili ako kostolníci. Manžel bol zároveň šéfredaktorom zborového časopisu Živá voda.

K rozhodnutiu presťahovať sa do Turca nás viedlo niekoľko skutočností. Hoci odísť sem bolo pre mňa ťažké, pomerne rýchlo som si tu zvykla. Je to tak aj vďaka niekoľkým skvelým ľuďom, ktorých som poznala, ale aj spoznala. Veľkou oporou sú nám naši priatelia a zároveň súčasní duchovní pastieri Evka a Janko Oslíkovci aj so svojimi krásnymi deťmi.

Ponuku učiť na Evanjelickej základnej škole v Martine som dostala už pred rokom pri jej otvorení. Nevedela som si však predstaviť, že nášho, vtedy ešte len ročného synčeka by som mala dať do škôlky. Preto som si to rozmyslela a návrat do zamestnania som odložila o rok. V septembri už bude mať tri roky a verím, že to všetko zvládneme.

Teraz sa už teším a som rada, že budem pracovať na novom mieste. V dynamickom kolektíve skvelých ľudí a pod vedením iniciatívneho a pre správnu vec zapáleného pána

riaditeľa. Páči sa mi myšlienka vzdelávať a vychovávať naše deti v duchu kresťanskej viery, v ktorej som bola vychovávaná aj ja a je pre mňa dôležitá.

Bola by som rada, keby sa nám v našartovanej veci podarilo aj naďalej tak dobre pokračovať. Verím, že vytvoríme spolu skvelý pracovný tím pre naše ratolesti. Nech Pán Boh zehná všetky naše kroky a rozhodnutia.

ZUZANA MEDVEĐOVÁ

Náš neoficiálny „duchovný“ životopis

Svetlo usmievavého bratislavského slnka som po prvý raz uzrel na letný snovrat roku 1978. Pokrstený som bol v auguste toho istého roku o tri okresy ďalej, ako to bývalo zvykom v rýdzo evanjelickej rodine za čias komunizmu. Po skončení základnej školy som zamieril na čerstvo otvorené Evanjelicke lýceum v Bratislave. Ako prvák na lýceu som „opáčil“ kostol už čosi častejšie ako za detských čias, keď sa to dalo iba počas vianočných sviatkov na dedine u starých rodičov. Lýcejníci – žiaci aj pedagógovia – sme sa vtedy stretávali na anglických „worship service“ v bratislavskom Malom kostole. Dodnes sa chválím, že som jedným zo zakladajúcich členov tohto spoločenstva, ktoré sa nám so Slávkou, mojou manželkou, stalo za posledné tri roky duchovným domovom.

Medzi evanjelickú mládež som sa prvýkrát dostal prostredníctvom pozvania spolužiakov niekedy na jeseň tretieho ročníka na lýceu. Akosi spontánne som využil svoje hudobné znalosti zo štyroch rokov fúkania do flauty, keď som, ako každý vtedajší dorastenec, vzal do ruky gitaru. Išlo mi to o čosi lepšie ako ostatným, tak mi tá gitara prischla na zopár rokov. Najprv v ev. doraste a v skupinkách na lýceu, neskôr medzi mládežníkmi v rámci hudobno-tanečných muzikálových projektov a nakoniec aj na mládežníckych službách Božích počas prvých štyroch rokov ich existencie v bratislavskom zbore. Všetky podnety, povzbudenie, trampoty a požehnanie z mládežníckych služieb Božích by boli na dlhé rozprávanie, o nich možno niekedy nabudúce. (Týmto pozdravujem brata farára Janka Hroboňa.)

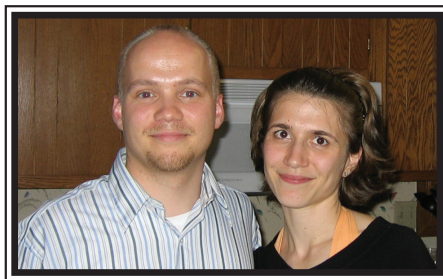
V štúdiu na teologicko-pastorálnej fakulte boli pre mňa rozhodujúce tri momenty: Tým prvým bola trojmesačná stáž v cirkevnom zbore v Michigane v lete po treťom ročníku. Tam som sa totiž po prvý raz stretol s luteránskou konfesijnou teológiou, tam som po prvý raz jasne počul bezpodmienečnú zvesť evanjelia, a odvtedy mi Božia láska nedá pokoj. Začal som viac študovať, z čoho vlastne pozostával onen Lutherov reformačný prielom, no a prostredníctvom tohto štúdia som takýmto evanjelickým znovuzrodením prešiel aj ja sám.

Po skončení teologicko-pastorálnej fakulty som nastúpil na civilnú službu, počas ktorej sa udial druhý rozhodujúci moment. Podarilo sa mi preložiť do slovenčiny knihu profesora Fordeho, ktorá bola mojím sprievodcom objavovania evanjelia. Dnes sa táto kniha – „Boh sa skláňa k človeku“ – používa ako základná učebnica tak na teologicko-pastorálnej fakulte, ako aj v Biblickej škole a už sa teším, keď ju budem môcť preberať aj ja s mojimi budúciimi študentmi.

Záverom sa udiala počas posledného roka, keď som v rámci svojho doktorandského štúdia študoval dva semestre na Luther Seminary v Saint Paul, Minnesota. Okrem toho, že som mohol konečne študovať do sýtosti, bolo jasné, že toto moje štúdium má veľmi hmatateľný cieľ. Tým cieľom bola ponuka z Biblickej školy, aby som tu od septembra toho roku prednášal a zároveň aj na Žilinskej univerzite. A tak som tu!

Už vyše troch rokov sme v tom všetkom s manželkou Slávkou spolu a tešíme sa, čo všetko má Pán Boh pre nás ešte do budúcnosti pripravené.

TOMÁŠ GULÁN

Narodila som sa rovnako ako môj manžel v Bratislave v marci roku 1980. Okrem Bratislavy je Martin prvé slovenské mesto, v ktorom plánujeme stráviť čas dlhší, ako si vyžaduje letná dovolenka. Dôvodom zmeny nášho trvalého pobytu bola pracovná ponuka z Biblickej školy, ktorú sme obaja prijali ako povolanie Pánom Bohom.

Rovnako ako Tomáš aj ja som produkt Evanjelického lýcea v Bratislave. Tam sme sa spriatelili a po pár rokoch sme spolu začali chodiť. Obaja sme boli asi desať rokov dorastenci a neskôr mládežníci v bratislavskom cirkevnom zbere.

Aj keď sa mnohí ľudia domnievajú, že som absolvent Evanjelickej teologickej fakulty, nie je tomu tak. V júli minulého roku som bola promovaná za magistru prírodných vied v odbore zoológia. Odvtedy sa snažím využívať skôr spôsob rozmyšľania systematického zoológa ako samotné vedomosti nadobudnuté počas piatich rokov štúdia. Práca s prevažne humanitne vzdelanými kolegami mala a má následne zaujímavú dynamiku a nový rozmer.

Moja cesta do Biblickej školy bola dosť kľukatá (skoro ako tá pod Strečnom). Ešte pred rokom mi ani nenapadlo, že by som tu mohla niekedy pracovať. Veľký vplyv na moje rozhodovanie mala práca, ktorú som robila v Spojených štátoch, kde som sprevádzala Tomáša počas jeho desaťmesačného študijného pobytu na Luther Seminary. Veľmi neočakávane a verím, že aj Božím riadením, som dostala prácu v Church Innovations Institute. Prostredníctvom rozsiahleho výskumu tejto poradensko-výskumnej firmy som mala možnosť nahliadnuť do prostredia veľkého množstva prevažne evanjelických cirkevných zborov a cirkevných inštitúcií rôznych denominácií. Vďaka misijnej orientácii tohto inštitútu som mohla viac rozmyšľať o misii a cirkvi na Slovensku.

Práve na základe tejto mojej veľmi pozitívnej pracovnej skúsenosti sme začali s Tomášom rozmyšľať o možnostiach, ako preniesť túto, v USA veľmi úspešnú aktivitu aj na Slovensko. Keď dostal Tomáš v januári pozvanie učiť na Biblickej škole, po dvoch týždňoch dlhých nočných rozhovorov sme sa rozhodli, že sa presťahujeme. Nakoniec sme došli k záveru, že v súčasnosti je potrebné prostredníctvom rozsiahlejšieho výskumu zmapovať, ako bežní evanjelickí laici vnímajú svoju „luteránsku“ identitu, stav našich cirkevných zborov a vzťah evanjelikov k spoločnosti. V súčasnosti sami teológovia nemajú ani čas, ani prostriedky venovať jeden kalendárny rok len takejto činnosti. Aj vďaka finančnej podpore niekoľkých cirkevných zborov z USA a Ekumenickej rady cirkví na Slovensku však túto prácu budem môcť robiť najbližší rok ja (ako koordinátor) pod hlavičkou Biblickej školy.

Nová práca, noví ľudia, nový byt, nové mesto... Pán Boh je vždy plný prekvapení. Už sa tešíme.

SLÁVKA GULÁNOVÁ, ROD. SKALSKÁ

Milan Hodža

A KREŠŤANSTVO

Sestry a bratia, drahí domáci viery, ctení hostia, drahí Hodžovci, vážený prof. John Pálka, vážení rozhlasoví poslucháči!

Zišli sme sa v chráme Božom, aby sme slovami apoštola Pavla ďakovali Tomu, ktorý nás posilnil, Ježišovi Kristovi, nášmu Pánovi, že nás uznal vernými, postaviac nás do svojej služby. A zišli sme sa aj, aby sme v tento deň, ktorý učinil Pán, spomínali na sučianskeho rodáka, vynikajúceho slovenského politika a československého štátnika, Dr. Milana Hodžu, ktorý počas svojej politickej dráhy neochvejne stál v Pánovej službe. Pri každej dobrej príležitosti v oslobodenom Československu vyznával: *Zmysel našej slobody je dnes ten, aby sme dnes... pod svojím vlastným slovenským menom vykonali civilizáciu a kresťanstvu... onú službu, ktorá vyplýva z našich morálnych a intelektuálnych síl.*

Bol agrárnym politikom a v tomto postavení činným kresťanom. V politickom živote uplatňoval pozitívny realizmus. Vyzdvihoval jeho schopnosť byť kritickým zrkadlom tisícročným pred-

sudkom, ktoré *odobrali Krista miliónom ľudu.* Na politickom realizme zdôrazňoval hodnotovo orientovaný vzťah k náboženstvu. Cenil si *tie duševné boje... a tie du-*

chovné zápasy, do ktorých vstupoval slovenský ľud, aby sa *dopracoval k čistým náboženským náhľadom, boriac sa proti falšovateľom Kristovho učenia.*

Ako politik staval hrdzde sociálnemu velikášstvu, ktoré sa rodilo mimo demokracie: sociálno-politický zmysel celonárodného solidarizmu hľadal v kresťanskom náboženstve. Hodžova morálka vyzývala k činom: *Poznať krivdu a nebojovať proti nej, nie je mužné. Ak si poznal pravdu, choď a bojuj za ňu, aj keď musíš obetovať svoje osobné pohodlie, svoj osobný blahobyt a i svoje zdravie... V politike platí práca. Kto získa deťom Slovákom kus chleba, kto získa roľníctvu lacný úver, robotníkom prácu alebo priemyslu trochu zamestnania, vykonal za Slovensko viacej než všetci nacionalistickí rečníci dohromady.* V súlade s jej dejinným zástojom etiky vyznával: *My v materializme bez etiky vidíme jednostranný a nebezpečný vývin. My žiadame základ mravný a etiku čerpáme k*

nemu z nepoškrvneného náboženstva.

Je nepochybné, že silu k takejto koncepcii, ktorá patrí k najlepším tradíciám slovenskej kresťanskej politiky, čerpal v hodžovských duchovných studniaciach. Ctil si otcov zápas v cirkvi i národe. Nikdy nezabudol na večnú rozlúčku s otcom v tomto evanjelickom chráme sučianskom, na ktorej bolo smútočnému kazateľovi odobraté slovo, keď vyzdvihol kresťanskú solidaritu jeho otca, v dobrom pamätaného seniora turčianskeho Ondreja Hodžu – s osudom Slovákov. Na slávnom strýkovi Michalovi Miloslavovi Hodžovi si cenil, že bol *biblickým básnikom vrúcneho náboženského citu a pozitívne kresťanského nazerania – práve hlboká kresťanská etika v humanistickom ponímaní náboženstva blížila ho s Kollárom a Kuzmánym.*

Vážil si duchovné dejiny Slovenska. Pri viacerých príležitostiach oceňoval cyrilo-metodskú a husovskú tradíciu. Žiadal, aby neboli stavané proti sebe ako symboly dobového konfesionálneho zápasu, ale naopak ctené a vyzdvihované ako tradície, ktoré neodlučiteľne patria k sebe. Hlboko sa skláňal pred každou dejinnou misiou, ktoré starých Slovanov včlenili do európskeho kultúrneho priestoru: *Tisíc a storočný kostolík slovenského kniežata Pribinu – povedal v Nitre – je nám symbolom dejinnej skutočnosti, že Slovensko vybuďovalo na pôde západných Slovanov prvé ohnisko civilizácie kresťanskej.*

Vo svojich výrokoch sa identifikoval ako Slovák a ako evanjelik – protestant, ktorý jasne vidí dôležitosť dedičstva reformácie. A súčasne ako tolerantný muž a politik, ktorý chápe potreby všetkých ostatných cirkvi. Bol navidomoči ekumenistom; dôrazne zvolal: *Akže naši duchovní otcovia, počínajúc Hollým a Kollárom a pokračujúc Štúrom, Radlinským, Kuzmánym a Moysesom, stavali budúcnosť národa nášho na kresťanskej*

zásade znášanlivosti, nedovoľíme, aby tento mravný kapitál ktokoľvek z národa nášho premrhal.

Náboženská znášanlivosť neznamená náboženskú ľahostajnosť – povedal pri inej príležitosti – a dodal: prehĺbenie náboženského čítania je cestou, ktorou sa dosiahne úcty i k inému náboženstvu. Vytrvalo žiadal úpravu diecéznych hraníc rímskokatolíckej cirkvi v súlade so štátnymi hranicami Československa, prispel k tomu, aby bol utvorený slovenský kalvínsky seniorát, usiloval sa, aby existoval priestor pre všetky kresťanské cirkvi, staval sa proti akémukoľvek hanobeniu náboženstva.

Radoval sa z toho, ak práve kresťanstvo bolo považované za hlavný obranný val proti hitlerizmu a stalinizmu. Bol kresťanom – humanistom, ale vo svetovom pacifizme videl riziká. Mier medzi národmi žiadal dosahovať energickou pozíciou zbratáných národov, ktorá mala byť silnejšia ako armády zločinných európskych režimov. Aj preto jeho koncepcia medzinárodnej európskej integrácie či stredoeurópskej federácie bola vedená myšlienkou na výsosť kresťanskou: prísvedčať životu, život milovať a ochraňovať ako Božie dielo, ako Boží dar.

Hnaný a vyhnaný žitia nevoľou – pravdu a spravodlivosť: piliere politickej, sociálnej a kultúrnej morálky – hľadal v duchovných dejinách kresťanstva, Slovenska i Európy, v otcine – v halene slovenskej, ktoré veky objímali čisté srdcia a čisté ruky našich otcov a matiek.

Otvorme si, drahí moji, Bibliu svätú, v nej Knihu Jóbovu, a čítajme s Hodžovcami: *Spravodlivý sa drží svojej cesty; kto má čisté ruky, silnie stále viac!*

Pokoj Vám!

MILOŠ KOVAČKA

PRÍHOVOR NA ROZHLASOVÝCH SLUŽBÁCH
BOŽÍCH, SUČANY 26. 6. 2005

Hospodin všetko na dobré obrátil

Historická budova Nižšieho slovenského evanjelického patronátneho gymnázia v Turčianskom Sv. Martine predstavuje významnú národnú, kultúrnu a v neposlednom rade evanjelickú cirkevnú pamiatku. Slúžila najmä školským potrebám. V prvej polovici 19. storočia v nej sídlilo Institutum seniorale Hungaricum. Bola to seniorálna evanjelická škola, pokračovateľka povestnej evanjelickej artikularnej latinskej školy v turčianskych Necpaľoch. V 40. a 50. rokoch 19. storočia sa túto školu uhorské vládnuce kruhy pokúsili využiť na účely maďarizácie Turca. Tento zámer sa však nepodarilo uskutočniť. O takto orientovanú školu nebol v Turci záujem: v období prijatia Memoranda národa slovenského, začiatkom 60. rokov 19. storočia, už nemala prihláseného jediného žiaka.

Turiec, Turčiansky Svätý Martin a osobitne Evanjelický a. v. zbor v Martine sa v tomto období významným spôsobom zaslúžili o jedinečný vzrast a rozvoj národného a duchovného života na Slovensku. V Martine sa 5. a 6. júna 1861 uskutočnilo 1. slovenské národné zhromaždenie a na dnešnom Memorandovom námestí (predtým evanjelické nádvorie) prijalo známu historickú deklaráciu Memorandum národa slovenského, v ktorom žiadalo slobodné politické pomery v Uhorsku a základné politické, národné a kultúrne práva pre Slovákov vrátane vrcholných národných vedeckých, kultúrnych a školských inštitúcií. Žiadalo založenie Matice slovenskej a slovenských škôl. Ako je známe, časť týchto požiadaviek sa podarilo zásluhou aktivity významných predstaviteľov slovenského národa vybojovať.

Patrili k nim predovšetkým Štefan Moyses a Karol Kuzmány. Boli zvolení do čela Matice slovenskej a svoju historickú misiu v emancipácii slovenského národa dôstojne naplnili.

S historickým Martinom je významne spojené meno Karola Kuzmányho. V martinskom evanjelickom kostole v roku 1860 bol inštalovaný za superintendenta prešporskej patentálnej superintendencie a predniesol biskupskú prisahu. V Martine sa uskutočňovali konventy patentálnej superintendencie, ktorá sa usilovala zabrániť pomadarcovaniu evanjelických Slovákov, zrušila šľachtické výsady a vniesla do života evanjelických zborov dôležité demokratické prvky. Martin sa napokon stal sídlom patentálnej superintendencie: Karol Kuzmány ako superintendent bol v roku 1863 zvolený za farára martinského evanjelického zboru. To umožnilo, aby sa obzvlášť významným spôsobom mohol podieľať i na budovaní Matice slovenskej v Martine.

Dôležité miesto v biskupskej koncepcii Karola Kuzmányho zaujímali evanjelické slovenské školy. Už v martinskej biskupskej prisaha prisľúbil, že sa bude usilovať o ich založenie a budovanie. Janka Kalinčiaka, známeho slovenského spisovateľa, v tom čase riaditeľa evanjelického gymnázia v Českom Těšine, požiadal o vypracovanie projektu stredných škôl patentálnej superintendencie. Podľa tohto projektu mali byť vybudované významné školské strediská: ... *jedna vyššia meštianska škola, jedna reálka, učebné ústavy pre učiteľov a prípravné triedy do preparandie a gymnázia v Starej Turci a nadvážne samostatné vyššie gymnázium s vyšším teologickým a právnickým kurzom v Martine*. Projekt narážal na obrovské ťažkosti a podarilo sa – práve zásluhou energetickej aktivity Karola Kuzmányho a jeho spolupracovníkov v martinskom evanjelickom zbore – z neho uskutočniť dôležitú časť: založiť a vybudovať v Martine, a to práve v budove zaniknutého Institutu seniorale Hungaricum, Nižšie slovenské evanjelické patronátne gymnázium. Toto gymnázium bolo založené v septembri 1866, mesiac po smrti Karola Kuzmányho, a to ako gymnázium prešporskej slovenskej patentálnej superintendencie. Pretože v roku 1867 patentálna superintendencia zanikla, hrozilo, že prestane existovať i práve založené patentálne gymnázium. Zásluhou Viliama Paulínyho-Tótha, ktorý zaujal po Kuzmányho smrti miesto 1. podpredsedu Matice slovenskej a prijal funkciu predsedu patronátu gymnázia, podarilo sa gymnázium udržať pri živote a budovať ho ako dobre známe patronátne slovenské evanjelické gymnázium, jedno z troch slovenských gymnázií.

Toto gymnázium vytvorilo jeden z pilierov budovania novodobého slovenského školstva. V pedagogickej oblasti úzko spolupracovalo so slovenskými gymnáziami v Revúcej a v Kláštore pod Znievom. Bolo založené na tolerancii národnej i cirkevnej. Študovali na ňom i katolíci aj židia a vyučovalo sa ňom i katolícke a hebrejské náboženstvo. Vychovalo stovky študentov, z ktorých mnohí (napríklad Jur Janoška) preniesli myšlienku svojbytnosti slovenského národa a jeho politických, národných a kultúrnych práv až na samý prah založenia Česko-Slovenskej republiky. Uskutočnili sa v ňom niektoré významné národné udalosti, napríklad zakladajúce valné zhromaždenie spolku slovenských žien Živena.

Nižšie slovenské evanjelické patronátne gymnázium v Turčianskom Svätom Martine pôsobilo v rokoch 1866–1875. Počas celého obdobia sa proti rozličným politickým útokom bránilo dôstojnou a kvalitnou školskou prácou. Dosahovalo vynikajúce pedagogické výsledky. Napriek tomu bolo zrušené, lebo svojich žiakov viedlo k národnému povedomiu. Skôr ako sa tak 30. januára 1875 stalo, malo v úmysle prijať „do svojho lona“ revúcke 1. slovenské evanjelické gymnázium a prichýlilo do svojho náručia študentov Slovenského katolíckeho gymnázia v Kláštore pod Znievom – tieto školy uhorská vláda zavrela už v roku 1874. Napokon však bolo zrušené i martinské gymnázium.

Na smútočnej rozlúčkovej slávnosti, ktorá sa v budove Nižšieho slovenského evanjelického gymnázia uskutočnila 30. januára 1875, žiaci a profesori so slzami v očiach zapievali duchovnú pieseň *Co Bůh činí, vše dobré jest* a Martin Kramár sa modlil: *Učiči, aby z každé slzy naší požehnanie a radost vykvítli. Tebe, Darcovi a Správcovi sveta i osudov, portujeme všetko, čo nám zármutok i čo nám štastie prináša. Lebo Ty všetko k dobrému obrátíš!*

Po zatvorení gymnázia budova slúžila na rozličné účely. Dlhý čas v nej boli byty martinských evanjelických učiteľov. Začas v ňom bývala i Elena Maróthy-Soltésová. Komunistický režim po roku 1948 budovu skonfiškoval a umiestnil do nej folklórnu a divadelnú šatnicu. Čo bolo najhoršie, nechal ju úplne schátrať.

Po roku 1989 bola budova vrátená martinškému evanjelickému zboru. Zrodili sa viaceré myšlienky, ako budovu využiť. O jej revitalizáciu sa staral najmä martinský evanjelický zbor, podnety a zdroje hľadala i Nadácia Gaudeamus. Napokon sa rozhodlo. Ján Bohdan Hroboň, martinský evanjelický farár a jeho syn Ing. Bohdan Hroboň, teológ, rozvinuli myšlienku Jána Vladimíra Hroboňa – otca a starého otca, ktorý už v 30. rokoch 20. storočia načrtoľ potrebu biblickej školy pre laikov, dobrovoľných pracovníkov cirkvi. Myšlienku do koncepcie a vízie Biblickej školy v Martine rozpracoval Ing. Bohdan Hroboň, ktorému sa s viacerými mladými zapálenými spolupracovníkmi podarilo Biblickú školu v roku 1999 založiť a umiestniť v obnovenej budove bývalej martinskej evanjelickej školy, a nadviazať tak i na dávnu koncepciu teologického kurzu, ktorým sa mali podľa Janka Kalinčiaka završovať štúdiá na martinskom slovenskom evanjelickom gymnázii.

Táto nadväznosť nadobudne od 25. septembra 2005 reálnu podobu. Od tohto dňa bude sídlif Biblická škola v Martine i v obnovenej – revitalizovanej – budove historického Nižšieho slovenského evanjelického patronátneho gymnázia: *Hospodin všetko na dobré obrátif!* Použil si na to novú dobu slobody, obeť a prácu domácich viery, osobitne zapálených amerických kresťanov z viacerých amerických štátov a zborov, ktorí neváhali priniesť finančné prostriedky a svoje pracovité ruky, zápal slovenskej verejnosti za obnovu slovenských gymnázií, podporu evanjelickej cirkvi i vrcholných ustanovizní Slovenskej republiky.

Otvorením obnovenej budovy historického gymnázia a pôsobnosťou Biblickej školy v tejto budove sa zavřší nielen zápas o oživotvorenie ustanovizní sídliačich na martinskom Memorandovom námestí, ale bude vyslaná i správa slovenskej verejnosti: martinské *genius loci* nevyvrátil čas, žije; z dávneho kmeňa vyrástli výhonky, ktoré treba starostlivo, ako oko v hlave opatrovať, zaslužiť si, v srdci uchovať vernosť, slzy a nádeje dávnych otcov!

Evanjelický a. v. zbor v Martine
 Evanjelický mediálny program v Bratislave
 Evanjelická akadémia Novohradu
 Kolégium evanjelickej inteligencie východného Slovenska
 Kuzmányho kruh evanjelických akademikov v Banskej Bystrici
 Spoločnosť pre Tvorbu T
 Spolok evanjelikov severného Gemera
 Štúrova evanjelická spoločnosť v Trenčíne
 Združenie evanjelickej inteligencie
 Liptovsko-oravského a Turčianskeho seniorátu
 Združenie evanjelikov Považského seniorátu
 Združenie evanjelikov Spiša
 Združenie evanjelických kantorov
 Združenie evanjelických učiteľov

dovoľujú si Vás pozvať
 v Roku Ľudovíta Štúra
 na

VIII. CELOSLOVENSKEÉ STRETNUTIE

Duchovné hodnoty pre dnešok

usporiadané pri príležitosti 130. výročia zákazu činnosti,
 ako aj slávnostného otvorenia obnovenej budovy
 Nižšieho slovenského evanjelického
 patronátneho gymnázia v Turčianskom Sv. Martine

Martin 23.-25. 9. 2005

Ev. a. v. kostol
 Biblická škola

23. septembra 2005
PIATOK

15.45 Spoločné stretnutie na
 Národnom cintoríne v Martine pri hrobke Karola Kuzmányho

- Príhovor Mgr. Ján Hroboň,
ev. a. v. farár v Martine
- Spevácky zbor: 2 piesne
- Hymnická pieseň Kto za pravdu horí

17.00 Evanjelický a. v. kostol v Martine
 - Služby Božie
 - Káže Mgr. Ján Bohdan Hroboň

18.00 Evanjelický a. v. kostol v Martine
 - Hudobný koncert
 - Spevokol Ev. a. v. cirkevného zboru v Martine
 - Dychové trio Žilinského konzervatória

19.15 Večera

20.00 Biblická škola

Prezentácia evanjelického duchovného života v Martine
Prezentácie Ev. a. v. zboru a Biblickej školy
v Martine

Mgr. Ján Hroboň, ev. farár
Ing. Bohdan Hroboň, zakladateľ BŠ
Mgr. Michal Valčo, riaditeľ BŠ

Vzdelávací a filmový magazín
Evanjelického mediálneho programu
Moderuje Mgr. Fedor Bartko

Film Dobro ako princíp svetla a pravdy
o prof. Igorovi Rumanskom, ev. výtvarníkovi – slovenská premiéra
réžia F. Bartko, scenár S. Očenášová-Štrbová

24. septembra 2005
SOBOTA

7.30 Raňajky
8.00 Biblická škola

– Duchovné stíšenie
Mgr. Ján Hroboň, ev. farár
– Pozdrav mesta Martin Stanislav Bernát, primátor

Prednášky
– Štúr, Kuzmány a slovenská škola
doc. Dr. Miloš Kovačka, CSc.,
Slovenská národná knižnica
– Štátna moc a evanjelická cirkev po roku
1945 (do r. 1989)
doc. PhDr. Jan Pešek, CSc.,
Historický ústav SAV
– Postavenie cirkví na Slovensku v období
budovania komunistickej moci (1948–1951)
Mgr. Norbert Kmeť, CSc.,
Ústav politických vied SAV
– Diskusia

11.00 Valné zhromaždenie
Spoločnosti pre Tvorbu T
– Dopoludnie moderuje
prof. Dr. Belo Riečan, DrSc.,
predseda Spoločnosti pre Tvorbu T
– Záverečná pieseň a modlitba

13.00 Obed
14.00 Odchod autobusom
na prehliadku pamätných miest
Turčianskeho seniorátu ECAV;
Sučany, Turčianske Jaseno, Necpaly,
Sv. Ondrej, Mošovce, Rakša
19.00 Večera

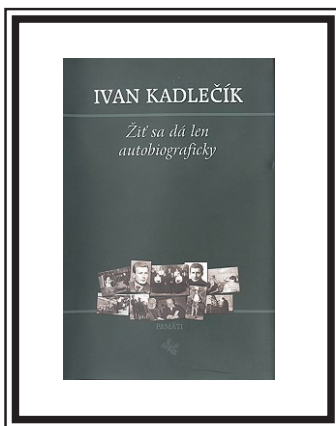

25. septembra 2005
NEDEĽA

10.00 h
Evanjelický a. v. kostol v Martine

Slávnostné služby Božie
pri príležitosti posviacky obnovenej historickej budovy
bývalého
Nižšieho slovenského evanjelického patronátneho gymnázia
v Turčianskom Svätom Martine
a jej odovzdania do užívania
Biblickej školy v Martine

Káže
Mgr. Ján Hroboň,
ev. a. farár v Martine

MARTINSKÝ EVANJELIK

Časopis Evanjelického a. v. cirkevného zboru v Martine. Vede redakčný kruh: Ján Hroboň,
Ján Bohdan Hroboň, Peter Ďurík, Anička Mišunová, Miloš Kovačka,
Alžbeta Stančevová-Kátlovská, Katarína Suchá.
Vychádza šesťkrát do roka.

Redakcia a administrácia: Ev. a. v. farský úrad v Martine, Memorandové námestie
www.bsmt.sk

Registračné číslo: FKOMT 94/01176